

KONCEPCIA ROZVOJA POĽOVNÍCTVA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE
-
NÁRODNÝ PROGRAM
ROZVOJA POĽOVNÍCTVA A ZACHOVANIA GENOFONDU VOĽNE ŽIJÚCEJ ZVERI

1. Úvod

Koncepciu rozvoja poľovníctva v Slovenskej republike – národný program rozvoja poľovníctva a zachovania genofondu voľne žijúcej zveri (ďalej len „konceptia“) zabezpečuje Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky SR v spolupráci so Slovenskou poľovníckou komorou a schvaľuje vláda Slovenskej republiky podľa § 30 ods. 3 zákona č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o poľovníctve“).

Konceptia je vypracovaná v súlade s uznesením vlády Slovenskej republiky č. 28 z 11. januára 2017, ktorým bol schválený plán práce vlády Slovenskej republiky na rok 2017.

Konceptia nemá vplyv na rozpočet verejnej správy, vplyv na podnikateľské prostredie, sociálne vplyvy, vplyv na životné prostredie ani vplyv na informatizáciu spoločnosti. Konceptia predpokladá novelizáciu zákona č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MP SR č. 344/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o poľovníctve v znení neskorších predpisov. Ich novelizácia bude mať priaznivý vplyv na životné prostredie, na podnikateľské prostredie v poľnohospodárstve, lesníctve, turizme, ekologickom získavaní potravín a na zachovanie a rozvoj genofondu voľne žijúcej zveri.

1.1. Cieľ a účel konceptie

Cieľom konceptie je komplexne riešiť postavenie poľovníctva a zveri ako súčasti prírodných ekosystémov v rámci tvorby a ochrany životného prostredia, zabezpečiť trvalo udržateľné obhospodarovanie a využívanie voľne žijúcej zveri, ochranu a zachovanie jej genofondu a zachovanie biodiverzity, v súlade so záujmami ochrany prírody a krajiny, pri rešpektovaní potreby ochrany poľnohospodárskej a lesnej výroby pred škodami spôsobenými zverou a pri zabezpečení ochrany zdravia a bezpečnosti občanov Slovenskej republiky.

Úlohou konceptie je formulovať základné strategické zámery a ciele rezortu pôdohospodárstva v oblasti poľovníctva v časovom horizonte rokov 2017-2030, ako aj prostriedky na ich dosiahnutie. Účelom konceptie je stanoviť ciele tak, aby vo verejnom záujme bolo zabezpečené trvalo udržateľné, racionálne, cieľavedomé obhospodarovanie a využívanie voľne žijúcej zveri a aby sa poľovníctvo zároveň rozvíjalo ako prirodzená súčasť života na vidieku.

2. Zhodnotenie doterajšieho stavu a koncepcné zámery

2.1. História poľovníctva na území Slovenskej republiky

Poľovníctvo na našom území, je prirodzene vzniknutá činnosť vyplývajúca z vhodných prírodných podmienok a dostatku voľne žijúcej zveri, vysokej genetickej hodnoty. Z historických záznamov možno zistiť, že už starovekí Slovania, na území súčasného Slovenska, lovili zver pomocou luku, kopijí, sietí a rôznych pascí. Na Slovensku boli už v rannom období v rokoch panovania Štefana I. (1000 – 1038) vytvorené poľovné revíry uhorských panovníkov (Tatranský kráľovský regál, Zvolenský les, kráľovské lesy v Liptove, na Orave ale aj na Spiši) i zvernice. Dovtedy mohol loviť zver každý.

Prvá písomná zmienka o práve na poľovanie pochádza z roku 1075. Je ňou donačná listina, ktorou sa opátstvu vo Svätom Beňadiku okrem úžitkov z pôdy dáva aj právo na poľovanie a lov rýb.

Ďalšiu úpravu o love na našom území nachádzame v listine uhorského kráľa Gejzu II. z roku 1157. V nej spomínaný dekrét kráľa Ladislava I. z roku 1095 zakazoval poľovačky v nedeľu a cez sviatky. V rokoch 1265 – 1270 zakazuje panovník poddaným loviť jelene, diviaky a veľkú zver. Začiatkom 18. storočia verejne poľujú mešťania a aj cudzinci, čo prekáža feudálom. Šľachta si v roku 1729 vynucuje dekrét u panovníka o poľovníctve a vtáčníctve. Dekrét Karola III. nariaďoval prvýkrát ochranu zveri (napr. ochranu bažanta, zákaz používania plemena dogy na poľovanie, zákaz loviť zver v čase gravidity).

Mária Terézia a Jozef II. v roku 1786 sprísňujú ochranu práva poľovníctva. Pytliactvo sa považovalo za krádež vecí. František II. v roku 1802 zavádza čas ochrany niektorých druhov zveri, zakazuje sa lov samičej zveri v čase párenia i v čase odchovu mláďat. Ucelená úprava poľovníctva v Uhorsku sa vykonala za vlády Františka Jozefa I. Od roku 1883 prestávajú platiť udelené poľovnícke privilégiá a právo poľovníctva je viazané na vlastníctvo pôdy.

V 19. storočí začínajú byť ohrozené stavy veľkej zveri nadmerným lovom, preto sa začína s budovaním zverníc, do ktorých sa dovážajú aj cudzie druhy zveri (daniel a muflón). Zakladajú sa aj bažantnice. Knieža Christián Hohenlohe, gróf Karol Forgách, Pálffyovci, Stummerovci, Zayovci, Károlyiovc, Kohárovc, Coburgovci a Habsburgovci sú rody, ktoré sa významne pričínili o rozvoj poľovníctva.

Prvé lovecké spolky vznikajú už v 19. storočí (Kežmarok, Spišská Nová Ves, Košice, Modra...). Na našom území sa písali a píše aj dejiny svetového poľovníctva. V roku 1808 profesor Baníckej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici Henrich David Wilckens zaviedol do učebnej osnovy Lesníckeho inštitútu aj poľovníctvo a rybárstvo, čo bolo prvýkrát na svete. Na prvej svetovej poľovníckej výstave vo Viedni v roku 1910 vystavovali aj lesnícke školy z Liptovského Hrádku a Banskej Štiavnice. V roku 1928 sa z iniciatívy Maxima Ducrocqa (prezidenta Klubu sv. Huberta z Paríža) a grófa Ľudovíta Károlyho konalo v Nových Zámkoch a Palárikove medzinárodné stretnutie významných štátnych predstaviteľov Československa, Francúzska, Rumunska a Poľska, kde sa zrodila myšlienka založiť C.I.C – Medzinárodnú radu pre poľovníctvo a ochranu zveri – dnes najprestížnejšiu svetovú poľovnícku organizáciu.

Po rozpade Rakúsko-Uhorska vzniká v roku 1920 celoslovenská poľovnícka organizácia LOS – Lovecký ochranný spolok, jej zakladateľom bol gen. MUDr. Ján Červíček. V roku 1923 vznikla v Brne Československá myslivecká jednota (ČSMJ) vďaka snahe o spojenie rôznych poľovníckych (mysliveckých), loveckých, streleckých, trubačských a kynologických spolkov do jednej organizácie. V roku 1935 dochádza k spojeniu sa ČSMJ a LOSu. V roku 1947 sa prijíma zákon o poľovníctve. V roku 1961 dochádza k vzniku spoločnej poľovníckej organizácie vytvorením Československého poľovníckeho zväzu, ktorá v roku 1968 zaniká a následne na Slovensku vzniká Slovenský poľovnícky zväz (SPZ) a v Čechách a na Morave sa opäť zakladá Českomoravská myslivecká jednota (ČMMJ). Na základe § 41 zákona č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve došlo k zriadeniu Slovenskej poľovníckej komory, jej ustanovujúci snem sa uskutočnil 23. januára 2010.

Medzi významné osobnosti v histórii slovenského poľovníctva nepochybne patria Karol Sovánka, gen. MUDr. Ján Červíček, JUDr. Otakar Jamnický, Jozef Pálffy, Vidor Jurán, František Vodička, Dr. Viliam Záborský, Cyprián Čech, Dr. Igor Dula a kynológovia Koloman Slimák, Fridrich Konrád a Andrej Renčo.

Na základe jeho bohatej histórie je poľovníctvo súčasťou nášho kultúrneho dedičstva, v ktorom nadväzujeme na odkaz našich predkov.

2.2. Postavenie poľovníctva v modernej spoločnosti

Slovenská legislatíva definuje poľovníctvo ako súhrn činností zameraných na trvalo udržateľné, racionálne, cieľavedomé obhospodarovanie a využívanie voľne žijúcej zveri ako prírodného bohatstva a súčasti prírodných ekosystémov; je súčasťou kultúrneho dedičstva, tvorby a ochrany životného prostredia. Poľovníctvo teda nie je možné zúžiť len na lov zveri, prípadne na snahu o dosiahnutie čo najlepších výsledkov v chove zveri, predstavovaných kvalitou trofejí.

Do popredia sa čoraz viac dostáva verejný záujem, prezentovaný najmä aktívnou účasťou poľovníctva na tvorbe a ochrane životného prostredia.

Významná je úloha poľovníctva v prevencii šírenia chorôb zveri, pri ochrane života a zdravia občanov, v zabezpečení environmentálnych a ochranných úloh súvisiacich s praktickou ochranou biodiverzity, napr. pri eliminácii invázií nepôvodných druhov živočíchov, ktoré sú zverou.

Moderné poľovníctvo v urbanizovanej vidieckej krajine je dôležitým nástrojom na reguláciu početnosti voľne žijúcej zveri, aby na jednej strane nedochádzalo k značným škodám spôsobovaným zverou v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, k nežiaducemu šíreniu invázií nepôvodných druhov živočíchov, ktoré sú zverou a na druhej strane aby poklesom početnosti niektorých druhov zveri nedošlo k ohrozeniu ich populácií. Cieľom je udržanie populácií všetkých druhov zveri v priaznivom stave, ochrana biotopov, ochrana zdravia občanov (zabránenie šírenia zoonóz, eliminácia dopravných kolízií so zverou) a ochrana majetku (eliminácia škôd spôsobených zverou). V tomto zmysle je poľovníctvo veľmi dôležitým prostriedkom dopomáhajúcim k ochrane a zveľaďovaniu životného prostredia. Moderné poľovníctvo je činnosť vykonávaná vo verejnom záujme.

Poľovníctvo je v súčasnosti vnímané časťou nepoľovníckej verejnosti výrazne negatívne. Jednou z príčin je odtrhnutie najmä mestského obyvateľstva od prírody a od prirodzených procesov. Časť verejnosti, prezentovaná najmä pestovateľmi poľnohospodárskych plodín poľovníkom zazlieva, že lovia zveri príliš málo a naopak, iná časť verejnosti vidí v love zveri v kontexte súčasnej doby niečo nehumánne.

Pri rozvoji vidieka a rozvoji agroturizmu môže pomôcť prezentácia zachovávaní poľovníckych zvykov a tradícií. Prezentácia našej vyspelej poľovníckej kultúry (etický kódex poľovníka, poľovnícke oblečenie, signály a hudba, tradičné obrady pred, počas i po poľovačke, literatúra, výtvarný prejav, poľovnícke podujatia, vábičské súťaže, prezentácia sokoliarstva, kynológie...) pomáhajú aj pri zlepšovaní obrazu o našej krajine pred zahraničnou verejnosťou.

Koncepcné zámery

Je nevyhnutné vnímanie poľovníctva a jeho významu v spoločnosti zmeniť. Potrebné je zamerať sa predovšetkým na odstránenie príčin negatívneho postoja verejnosti k poľovníctvu. Potrebné je viac pracovať s verejnosťou, pričom najúčinnejšie je začať už od detí. Potrebné je zrozumiteľným a z pohľadu verejnosti akceptovateľným spôsobom vysvetľovať súčasnú situáciu s vysokou početnosťou raticovej zveri, zdôrazňujúc jej vážnosť najmä v súvislosti so škodami v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve. Upriamiť pozornosť na nevyhnutnosť aktivít zameraných na zachovanie malej zveri. Zdôrazniť úlohu poľovníctva vo vzťahu k potrebe zabezpečiť ochranu života a zdravia obyvateľstva v súvislosti s potenciálnou možnosťou šírenia chorôb, dokonca zoonóz prenosných na človeka, zvýšenou pravdepodobnosťou kolízií dopravných prostriedkov so zverou. Nutná je väčšia spolupráca s poľnohospodárskymi subjektmi. Cieľom je pochopenie, že poľovníci sú v našej spoločnosti jedinou skupinou, ktorá dokáže a môže riešiť stav, keď početnosť raticovej zveri dosahuje historické maximá a maximá dosahujú aj škody, ktoré táto zver spôsobuje.

Výrazným negatívnym javom vplývajúcim na vnímanie poľovníctva verejnosťou je pytliactvo. Je potrebné zvýšiť právne povedomie a osvetu medzi poľovníkmi, ale aj nepoľovníckou verejnosťou, o dôležitosti boja proti pytliactvu, o tom, že nelegálny lov zveri nie je možné v žiadnej forme tolerovať a je potrebné ho eliminovať. Žiaduce je vytvoriť špecializovaný útvar pri Policajnom zbore Slovenskej republiky zameraný na boj s environmentálnou kriminalitou, vrátane pytliactva.

2.3. Riadenie poľovníctva na Slovensku

2.3.1. Orgány štátnej správy na úseku poľovníctva

Štátnu správu na úseku poľovníctva vykonávajú orgány štátnej správy poľovníctva, ktorými sú Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „MPSR SR“) ako ústredný orgán štátnej správy poľovníctva; okresné úrady v sídle kraja a okresné úrady. Štátnu

správu na úseku poľovníctva vo vojenských obvodov vykonáva Ministerstvo obrany Slovenskej republiky.

Pred prijatím zákona č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov štátnu správu na úseku poľovníctva vykonávalo 8 krajských lesných úradov a 40 obvodných lesných úradov. V súčasnosti štátnu správu na úseku poľovníctva vykonáva 8 okresných úradov v sídle kraja v rámci odborov opravných prostriedkov (spolu 32 zamestnancov, z toho len štátnu správu poľovníctva vykonávajú 3 zamestnanci, ostatní majú kumulovaný výkon štátnej správy na úseku poľovníctva, lesného hospodárstva a pozemkových spoločenstiev) a 49 okresných úradov, pozemkových a lesných odborov (spolu 150 zamestnancov, z toho len štátnu správu poľovníctva vykonáva 18 zamestnancov).

Reorganizáciou štátnej správy došlo k poklesu počtu zamestnancov vykonávajúcich štátnu správu na úseku poľovníctva, ako aj k vytvoreniu 8 odborov, na ktorých vykonáva celú štátnu správu na všetkých troch úsekoch dohromady jeden zamestnanec a na jednom okresnom úrade ju dokonca nevykonáva žiaden zamestnanec. Takýto stav je z hľadiska kvality plnenia úloh štátnej správy, najmä však kontrolnej a dozornej činnosti absolútne nedostatočný.

Koncepčné zámery

Na zabezpečenie riadneho výkonu štátnej správy poľovníctva, najmä kontrolnej a dozornej činnosti, nie je možné ďalšie znižovanie počtu zamestnancov štátnej správy na úseku poľovníctva. Žiaduce je tento počet navýšiť. Aby boli úrady plne funkčné, je potrebné zabezpečiť, aby na každom odbore boli minimálne dvaja zamestnanci vykonávajúci štátnu správu poľovníctva, hoci aj kumulovanú s výkonom štátnej správy na úseku lesného hospodárstva.

Na zvýšenie kvality výkonu štátnej správy je kľúčové zvyšovať odbornosť zamestnancov.

Potrebné je posilniť pozíciu štátnej správy a štátneho dozoru a zintenzívniť kontrolnú činnosť štátnej správy a zamerať ju najmä na kontrolu plnenia plánov lovu.

Nevyhnutným predpokladom skvalitnenia výkonu štátnej správy je jasná a jednoznačná právna úprava na úseku poľovníctva, preto bude potrebné realizovať viaceré úpravy v zákone o poľovníctve.

2.3.2. Slovenská poľovnícka komora

Slovenská poľovnícka komora (ďalej len „SPK“) je právnická osoba zriadená zo zákona a člení sa na obvodné poľovnícke komory (ďalej len „OPK“) v celkovom počte 60, ktoré pôsobia spravidla v územnom obvode okresného úradu, príslušného odboru pozemkového a lesného, a ktoré združujú poľovnícke organizácie, základné organizačné jednotky SPK a držiteľov platných poľovních lístkov s miestom trvalého bydliska v tomto územnom obvode. Základnou organizačnou jednotkou SPK sú teda právnické osoby a fyzické osoby, ktoré v súlade so zákonom vykonávajú právo poľovníctva v poľovních revíroch, ako aj právnické osoby, ktoré majú v predmete činnosti výkon práva poľovníctva, chov zveri, starostlivosť o zver a jej životné prostredie. SPK je národná profesijná samosprávna organizácia plniaca úlohy na úseku poľovníctva, ktoré jej vyplývajú vo forme preneseného výkonu štátnej správy zo zákona o poľovníctve a zo stanov SPK. Poslanie SPK v systéme organizácie riadenia slovenského poľovníctva je dôsledne charakterizované vo všeobecne záväzných právnych predpisoch, ktoré stanovujú spoluzodpovednosť SPK a MPRV SR za realizáciu koncepčných zámerov štátom riadeného rozvoja odvetvia poľovníctva.

Na koordinácii činnosti SPK ako národnej profesijnej samosprávy komorového typu s členskou základňou (k 31.12.2016) 62 020 držiteľov poľovních lístkov sa podieľajú volené riadiace, dozorné a disciplinárne kolektívne orgány (volebné obdobie je 5-ročné), odborné komisie a kluby. V praxi SPK celú agendu zabezpečuje prostredníctvom cca 70 profesionálnych zamestnancov na 60 regionálnych pracoviskách (kancelárie OPK), v ústrednej kancelárii SPK je zamestnaných 10 zamestnancov a najmä prostredníctvom viac ako 1500 neplatených funkcionárov, volených členov orgánov a komisií. Prezident, viceprezidenti, členovia prezídia, predseda a členovia dozornej rady, disciplinárnej komisie a ďalší volení funkcionári nie sú zamestnancami SPK v trvalom pracovnom pomere.

SPK je uznávanou medzinárodnou autoritou, je členom mnohých nadnárodných mienkotvorných organizácií (CIC - Medzinárodná rada pre poľovníctvo a ochranu zveri, FACE -

Federácia poľovníckych zväzov EU, IAF - Medzinárodná sokoliarska asociácia, FITASC - Medzinárodná asociácia poľovníckej a športovej streľby), pri SPK pôsobí Slovenský klub sokoliarov, Klub slovenských poľovníčok, Klub autorov poľovníckej literatúry. SPK plánuje a realizuje ročne viac ako 300 odborných a spoločenských podujatí na celom území SR. Medzi najvýznamnejšie aktivity SPK patrí organizácia chovateľských prehliadok trofejí ulovenej poľovnej zveri (každý rok v 59 regiónoch Slovenska), na ktorých posudzujú obvodné hodnotiteľské komisie pod dohľadom príslušných okresných úradov hodnotenie kvality chovu, plnenia plánov a správnosti lovu. Raz za 5 rokov SPK v spolupráci s MPRV SR organizuje celoštátnu výstavu trofejí, na ktorej sa hodnotia trendy vo vývoji kvality chovu a lovu trofejovej zveri. Chovateľské prehliadky trofejí a celoštátne výstavy trofejí sú zamerané nielen na plnenie odborných úloh, ale aj na masívnu propagáciu poľovníctva a prácu s verejnosťou, predovšetkým deťmi a mládežou. Okrem týchto podujatí SPK organizuje s verejnoprospešným cieľom regionálne a cezhraničné poľovnícke podujatia (Dni Sv. Huberta vo Svätom Antone, Detské dni Sv. Huberta, Žitnoostrovské poľovnícke slávnosti, Zemplínske poľovnícke dni, atď.). SPK podporuje Sieň úcty a slávy poľovníctva na Slovensku vo Svätom Antone.

V oblasti publikačnej činnosti vydáva SPK pravidelne svojho Spravodajcu SPK, odborné publikácie a propagačné materiály, jej organizačné zložky sa zameriavajú na propagáciu poľovníctva prostredníctvom katalógov z chovateľských prehliadok a publikácií zameraných na propagáciu svojho regiónu.

SPK spravuje svoj vlastný poľovnícky štatistický informačný systém, moderný internetový systém prípravy na skúšky a na samotný výkon skúšky z poľovníctva.

Koncepčné zámery

Je potrebné naďalej aktívne a efektívne spolupracovať so Slovenskou poľnohospodárskou a potravinárskou komorou a so Slovenskou lesníckou komorou v oblasti plnenia cieľov a záväzkov Memoranda o spolupráci pri riešení škôd spôsobených zverou a na zveri.

Vypracovať alternatívny návrh úpravy vnútorných predpisov s cieľom vytvoriť podporný mechanizmus na podporu revitalizácie stavov malej zveri v oblastiach s chovom malej zveri.

Spracovať koncepciu jednotnej externej mediálnej komunikácie SPK, vrátane návrhu na zavedenie inštitútu hovorca SPK a koncepciu jednotnej internej komunikácie SPK, vrátane návrhu na zavedenie inštitútu poľovníckeho ombudsmana. Vypracovať projekt (projekty) pozitívnej prezentácie poľovníctva pred laickou verejnosťou, napr.: „Pamätné poľovnícke miesta“, „Osobnosť slovenského poľovníctva za rok ...“.

Zintenzívniť podporu chovu a výcviku a propagáciu národných poľovníckych plemien poľovných psov. V spolupráci so štátnou správou poľovníctva a štátnou ochranou prírody zvyšovať úroveň odborného riadenia poľovníctva na centrálnej i regionálnych úrovniach, spolupracovať s dotknutými orgánmi verejnej správy, organizáciami lesného hospodárstva, vzdelávacími a výskumnými inštitúciami pri optimalizácii plnenia úloh súvisiacich s poľovníctvom.

Nakoľko často dochádza k zamieňaniu si postavenia a úloh SPK a Slovenského poľovníckeho zväzu, resp. ich problematickému rozlišovaniu, čo vyvoláva dojem duálneho systému riadenia poľovníckej samosprávy, je nevyhnutné prijať opatrenia, ktoré povedú k odstráneniu tohto stavu.

2.3.3. Poradné zbory a chovateľské rady

Za účelom racionálneho obhospodarovania zveri a poľovných revírov bolo zavedené veľkoplošné poľovnícke hospodárenie a bolo vytvorených 31 poľovných oblastí s chovom jelenej zveri, 14 poľovných oblastí s chovom srnčej zveri a 8 poľovných oblastí s chovom malej zveri. Ďalej je vytvorených 20 danielích a 17 mufloních lokalít. V rámci poľovných oblastí bolo vytvorených 53 poradných zborov a 187 chovateľských rád. Ich úlohou je koordinovať a zjednocovať poľovnícke hospodárenie v poľovných oblastiach a chovateľských celkoch. Sú poradnými orgánmi orgánov štátnej správy poľovníctva. Skúsenosti ukazujú, že v mnohých prípadoch je činnosť poradných zborov a chovateľských rád len formálna a nevedie k očakávanému zlepšeniu poľovníckeho plánovania a obhospodarovania zveri.

Koncepčné zámery

Je nevyhnutné zabezpečiť, aby činnosť poradných zborov a chovateľských rád nebola len formálna, ale aby členovia zodpovedne a odborne pristupovali k plneniu úloh a kompetencií, najmä vo vzťahu k zisťovaniu stavov zveri a k poľovníckemu plánovaniu.

Žiaduce je zákonom upraviť, aby členom chovateľskej rady a poradného zboru bol aj zástupca užívateľov poľovníckych pozemkov.

Je potrebné právne vymedziť postavenie poradných zborov a chovateľských rád tak, aby bola zabezpečená vymožitelnosť záverov prijatých v rámci ich rokovaní.

Umožniť orgánom štátnej správy vydať na základe záverov chovateľských rád poradných zborov záväzné opatrenia užívateľom poľovníckych revírov.

2.3.4. Poľovnícky hospodár

Odborné poľovnícke hospodárenie v poľovnom revíri je zabezpečené prostredníctvom poľovníckeho hospodára. Je to odborne spôsobilá osoba, ktorá je vymenovaná orgánom štátnej správy. Poľovnícky hospodár je povinný plniť úlohy určené zákonom o poľovníctve, najmä v oblasti poľovníckeho plánovania, ochrany zveri a samotnej realizácie schválených poľovníckych plánov. V poľovníckych revíroch v užívaní poľovníckymi organizáciami je funkcia poľovníckeho hospodára vykonávaná na báze dobrovoľnosti, vo voľnom čase a bez nároku na mzdu.

Koncepčné zámery

Je nevyhnutné posilniť postavenia poľovníckeho hospodára. Na udržanie a ďalšie zvyšovanie odbornosti poľovníckych hospodárov zaviesť ich pravidelné preškolenie.

Právne umožniť správcovi lesných pozemkov vo vlastníctve štátu navrhnúť po dohode s užívateľom poľovníckeho revíru poľovníckeho hospodára v poľovnom revíri, v ktorom štát vlastní väčšinu pozemkov, v prípade postúpenia jeho užívania inému subjektu.

2.4. Poľovné revíry

2.4.1. Poľovné revíry, poľovné pozemky a nepoľovné plochy

Začiatkom deväťdesiatych rokov predstavovala výmera poľovnej plochy na Slovensku 4 422 674 ha a bola rozdelená na 1 310 poľovníckych revírov, priemerná výmera revíru predstavovala 3 300 ha. Od roku 1992 (vydaním zákona č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd a zákona č. 99/1993 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 23/1962 Zb. o poľovníctve a zákon č. 100/1977 Zb.) došlo pri prakticky nezmenenej výmere poľovnej plochy k významným zmenám, najmä vo výmere a počte poľovníckych revírov. V roku 1998 bolo na Slovensku 1 747 poľovníckych revírov (nárast o 437 poľovníckych revírov). Priemerná výmera poľovníckeho revíru predstavovala 2 543 ha (zníženie o 757 ha).

V súčasnosti výmera poľovníckych pozemkov na Slovensku tvorí spolu 4 427 344 ha. Z toho tvorí poľnohospodárska pôda 2 335 180 ha, lesné pozemky 1 973 516 ha, vodná plocha 53 121 ha, iné pozemky 65 527 ha. V rámci Slovenska je uznaných 1 877 poľovníckych revírov, priemerná výmera poľovníckeho revíru je 2358,73 ha. Medzi výmerami jednotlivých poľovníckych revírov sú veľké rozdiely, pohybujú sa v rozpätí od 504 ha do 42 164 ha.

Znižovanie výmery poľovníckych revírov a umožnenie vzniku poľovníckych revírov s menšími výmerami malo negatívny vplyv na poľovnícke plánovanie a na samotnú realizáciu poľovníckych plánov. Ďalej nevhodným určením hraníc poľovníckych revírov bol zapríčinený stav, keď chov a lov zveri je plánovaný v jednom poľovnom revíri, avšak v čase lovu sa v ňom zver nevyskytuje a je z rôznych dôvodov koncentrovaná v susednom poľovnom revíri, kde spôsobuje škody, avšak jej chov a lov sa tu neplánuje. Táto situácia komplikuje realizáciu lovu a zníženie početných stavov zveri na požadovanú úroveň. Tento negatívny vplyv mal byť eliminovaný zavedením veľkoplošného poľovníckeho hospodárenia, čo sa žiaľ nepodarilo, najmä z dôvodu nízkej aktivity niektorých členov poradných zborov a chovateľských rád.

K ďalšiemu znižovaniu výmer poľovných revírov dochádza v dôsledku zväčšovania výmery nepoľovných plôch, či už ako následok realizovanej výstavby (rozširovanie zastavaného územia obcí, priemyselné parky, líniové stavby a pod.), alebo z dôvodu prehlásenia poľovných pozemkov za nepoľovné plochy. Zákon o poľovníctve umožnil vyhlásiť poľovný pozemok za nepoľovnú plochu len na základe žiadosti vlastníka pozemku, bez uvedenia dôvodov. Dôsledkom bolo, že niektoré lesné a poľnohospodárske pozemky boli vyhlásené za nepoľovné plochy, hoci majú všetky atribúty poľovných pozemkov, zver sa na nich zdržuje, nachádza si tu úkryt a potravné zdroje a spôsobuje škody. Aj toto má negatívny vplyv na dosiahnutie potrebného zníženia stavov raticovej zveri a zníženia škôd, ktoré táto zver spôsobuje.

Postup pri uznávaní a zmene hraníc poľovného revíru nie je právne upravený jednoznačne, čo vedie k jeho rôznej aplikácii zo strany orgánov štátnej správy poľovníctva a následným konaniam na súdoch a prokuratúre s rôznymi právnymi názormi.

Výmery poľovných revírov uvedené v rozhodnutiach o ich uznaní z pochopiteľných dôvodov nezodpovedajú aktuálnemu stavu, resp. stavu aktuálnemu k uzatvoreniu zmlúv o ich užívaní. V zákone o poľovníctve nie je upravené, ako sa s týmto nesúlalom vysporiadať, čo spôsobuje problémy najmä vo vzťahu k rozhodovaniu o užívaní poľovného revíru.

Koncepcné zámery

Zákon o poľovníctve určuje minimálnu výmeru poľovného revíru na 1 000 ha v poľovných oblastiach s chovom malej a srnčej zveri a 2 000 ha v poľovných oblastiach s chovom jelenej zveri. Zároveň však ponechal poľovné revíry, ktoré boli uznané podľa predchádzajúcej právnej úpravy, kedy bola minimálne výmera stanovená na 500 ha. V súčasnosti vplyvom premeny poľovných pozemkov na nepoľovné plochy možno predpokladať, že výmera niektorých poľovných revírov poklesla už aj pod týchto 500 ha. Ďalej najmä vplyvom výstavby líniových stavieb nastala situácia, keď poľovné pozemky v rámci poľovného revíru stratili súvislosť a revír bol rozdelený na viacero samostatných, navzájom neprepojených častí. Takéto poľovné revíry prestali zodpovedať podmienkam riadneho poľovníckeho hospodárenia. Na vytvorenie podmienok racionálneho a trvalo udržateľného poľovníckeho hospodárenia a udržiavania optimálnej početnosti jednotlivých druhov zveri je potrebné analyzovať súčasné poľovné revíry, ich veľkosť, súvislosť, existujúce bariéry pre zver a prehodnotiť, či poľovné revíry týmto podmienkam zodpovedajú. Za týmto účelom je vhodné vykonať celoštátny audit súčasných hraníc poľovných revírov. Je potrebné právne záväzne upraviť postup, ako sa vysporiadať s existenciou poľovných revírov, ktoré svojou súčasnou výmerou už nespĺňajú podmienky platné v čase ich uznania. Je potrebné právne umožniť zmenu hranice poľovného revíru z dôvodu straty súvislosti poľovných pozemkov.

Vplyv veľkosti výmery poľovného revíru na poľovnícke hospodárenie by malo eliminovať veľkoplošné poľovnícke hospodárenie. Je potrebná jeho dôsledná realizácia.

Je nevyhnutné riadne zdefinovať nepoľovné plochy, nakoľko súčasná definícia je nejednoznačná a umožňuje rôzny výklad a následnú aplikáciu, pokiaľ ide o záhrady, ovocinárske a lesné škôlky, vinice a sady vo vzťahu k ich ohradeniu. Nakoľko v neoplodených záhradách, sadoch, škôlkach a viniciach sa zver vyskytuje, nachádza tu zdroj potravy a často aj potrebný úkryt, pričom tu spôsobuje značné škody, je potrebné takéto pozemky považovať za poľovné, aby bolo možné ich poľovnícky obhospodarovať.

Bez dôvodného vyhlasovanie poľovných pozemkov za nepoľovné plochy má negatívny dopad na zabezpečenie úloh poľovníctva realizovaných vo verejnom záujme, ako aj na dosiahnutie potrebného zníženia početných stavov raticovej zveri a tým aj škôd, ktoré táto zver spôsobuje. Je potrebné túto možnosť zo zákona vypustiť a zabezpečiť, aby všetky pozemky, ktoré majú charakter poľovných pozemkov (najmä lesné pozemky a poľnohospodárske pozemky) boli riadne poľovnícky obhospodarované. Nepoľovné plochy vyhlasovať len z dôvodu zabezpečenia bezpečnosti občanov alebo ochrany štátu.

Novelou zákona o poľovníctve je potrebné presne a jednoznačne upraviť postup pri uznaní a zmene hraníc poľovného revíru tak, aby neumožňoval rôzne výklady a rozdielnu aplikáciu.

Zaviesť povinnosť aktualizácie výmery poľovného revíru v čase rozhodovania o užívaní poľovného revíru, resp. vždy, ak sa výmera poľovného revíru zmení o viac ako 10 %.

2.4.2. Zvernice

Dôležité miesto v manažmente raticovej zveri zohrávajú zvernicové chovy. V minulosti slúžili najmä na introdukciu nových, nepôvodných druhov poľovnej zveri. Dnes sú zvernice dôležité pre poľovnícky výskum, chovateľskú prácu pri vnútrodrohovom výbere, v produkcii zveri na ďalšie zazverovanie, pri záchrane vzácných a vymierajúcich druhov a pri karanténnom chove dovážanej zveri pred jej aklimatizáciou vo voľnej prírode, majú tiež komerčný význam a niektoré sú zároveň kultúrnym dedičstvom.

Cieľom chovateľských zámerov vo zverniciach je dlhodobá produkcia kvalitného prírastku raticovej zveri, ktorý bude používaný na zazverenie v iných zverniciach, na osvieženie krvi alebo na zlepšenie kvality a tiež oživenie chovov vo voľných poľovných revíroch. Dosiahnutie súčasnej kvality danielovej a muflonovej zveri na Slovensku je výsledkom zvernicových chovov bývalých podnikov štátnych lesov. Diviacie zvernice sú aj prostriedkom na znižovanie škôd spôsobovaných zverou, pretože odchytom diviacej zveri vo voľných revíroch na zazverovanie zvernic sa znižuje početnosť tejto zveri na miestach odchytu. Chov diviacej zveri vo zverniciach predstavuje v súčasnosti veľmi zaujímavú a perspektívnu sa rozvíjajúcu oblasť intenzívnych chovov. Osobitnou skupinou zvernic sú prezimovacie zvernice. Ich hlavným poslaním je obmedziť škody spôsobované zverou počas zimného obdobia na lesných porastoch, tiež umožniť ľahšie prezimovanie zveri a znížiť jej straty, ku ktorým dochádza počas zimy. Zabezpečenie finančnej náročnosti zvernicových chovov je spojené s primeranou komercializáciou poľovníckej činnosti v nich. Z toho dôvodu je nevyhnutné dosiahnuť európsku kvalitu v poskytovaní služieb spojených s poľovníctvom.

V súčasnosti je na Slovensku evidovaných 45 samostatných zvernic na ploche 25 950 ha a 60 uznaných zvernic na ploche 4 086 ha. Na generačné účely je zriadených 17 uznaných zvernic, na aklimatizáciu zveri pred jej vypustením do revírov 5 zvernic, na prezimovanie zveri 2 zvernice, a 17 zvernic na výcvik a skúšky poľovne upotrebitelných psov.

Počet zvernic sa v poslednom období zvyšuje. Vzrastá záujem budovať diviacie zvernice ako dôsledok zvýšeného dopytu po spoločných poľovačkách na diviačiu zver s požiadavkou garantovaných výradov. Sú zárukou relatívne stabilných výsledkov aj bez hrozby nadmerných škôd spôsobených na poľnohospodárskych kultúrach. Kým v minulosti existovali zvernice výhradne štátnych organizácií, v poslednom období sa zvyšuje počet zvernic vo vlastníctve fyzických a neštátnych právnických osôb. Najpočetnejšie zastúpenie vo zverniciach má muflonia a danielia zver. Okrem nej sa tu chová aj zver jelenia a diviacia. Nedostatkom zvernic je, že jarné kmeňové stavy (ďalej len „JKS“) výrazne prevyšujú normované kmeňové stavy (ďalej len „NKS“) a nie vo všetkých z nich sa venuje dostatočná pozornosť zlepšovaniu ich úživnosti a kvalitnému prikrmovaniu zveri. Často sa tu chovajú viaceré druhy zveri bez ohľadu na účel, za akým sa zvernice zriadili.

V súčasnosti, v súvislosti s rastúcim záujmom verejnosti o trávenie voľnočasových aktivít v prírode, sa ako problém javí nejasná právna úprava týkajúca sa vstupu verejnosti do zvernic.

Konceptné zábery

Žiaduce je zvýšiť minimálnu výmeru samostatných zvernic na 100 ha a zväziť prísnejšiu reguláciu počtov a druhovej skladby zveri chovanej v samostatných zverniciach.

Je potrebné zakázať chov jeleňa siku vo zverniciach, okrem už existujúcich chovov.

Nevyhnutné je zamerať kontrolnú činnosť orgánov štátnej správy aj na funkčnosť oplotenía zvernic.

Pri uznaných zverniciach poľovnícke plánovanie a výkazníctvo viesť samostatne. Vysoké stavy zveri vo zverniciach modifikujú sumárne výsledky za poľovný revír, chovateľský celok až poľovnú oblasť.

Je potrebné hľadať kompromisné riešenie medzi požiadavkou verejnosti o umožnenie vstupu do zvernic pri rekreácii a oddychu a poľovníckym obhospodarovaním zvernice, s dôrazom na bezpečnosť verejnosti.

2.4.3. Bažantnice

Na intenzívny chov a lov bažantov slúžia samostatné a uznané bažantnice. Ich výmera dosahovala v roku 2015 20 392 ha, čo je 0,46 % poľovnej plochy Slovenska. Z toho na samostatné bažantnice pripadalo 14 936 ha, pričom ich priemerná výmera je 1 067 ha a eviduje sa 14 samostatných bažantníc. Uznaných bažantníc bolo 34 a ich výmera je 5 456 ha, priemerná výmera 160 ha. Celkové NKS bažantej zveri vo všetkých bažantniciach na Slovensku spolu sú 7 216 jedincov. Počet bažantníc v porovnaní s rokom 2000 výrazne stúpol z 20 na 48.

S intenzívnym chovom bažantov veľmi úzko súvisí voliérový chov bažantej zveri, ktorého účelom je produkcia bažantej zveri určenej na zazverovanie bažantníc a jej následný lov. Súčasné bažantiarstvo bez voliéroových chovov už nemôže existovať. Prostredie mnohých bažantníc nevyhovuje chovu bažantej zveri. V súčasnosti sú bažantnice zriadené aj v menších komplexoch lesných porastov, alebo vo väčších remízkach obkolesených intenzívne obhospodávanou poľnohospodárskou pôdou s monokultúrami. Lesy sú bez porastovej a priestorovej úpravy, ktorá by mala vytvárať bažantom priaznivé podmienky ich prirodzeného chovu.

Koncepčné zámery

Voliérové chovy bažantej zveri treba dobudovať, resp. modernizovať tak, aby tu bola garancia vhodných životných podmienok, súlad s jej etológiou a ekológiou. Najdôležitejšie je zabezpečiť včasnú aklimatizáciu bažantov na prírodné podmienky, aby zazverovanie bažantníc bolo čo najúspešnejšie. Je potrebné zmeniť kritériá, na základe ktorých je možné bažantnice zriadiť, tak aby boli vytvorené podmienky celoročného prežívania bažantov. Prijíť kritéria hodnotenia vhodnosti biotopu na vytvorenie bažantnice a zabrániť zneužívaniu právnych predpisov na uznanie samostatných bažantníc z pozemkov, ktoré nedosahujú potrebnú minimálnu výmeru na uznanie poľovného revíru, pričom tieto bažantnice následne slúžia na chov a lov raticovej zveri.

2.5. Užívanie poľovných revírov

V roku 2015 bolo 74 (3,9 %) režijných poľovných revírov v užívaní Lesov SR, š. p. o výmere 322 973 ha, 24 (1,3 %) poľovných revírov v užívaní ostatných štátnych organizácií o výmere 166 795 ha, 66 (3,5 %) režijných poľovných revírov v užívaní ostatných neštátnych subjektov o výmere 161 613 ha. Najviac, až 1 714 (91,3 %) poľovných revírov o výmere 3 775 963 ha bolo prenajatých, pričom 1 228 (65 %) poľovných revírov bolo v užívaní organizačných zložiek Slovenského poľovníckeho zväzu a 486 (25,8 %) bolo ostatných prenajatých poľovných revírov.

Najväčšiu priemernú výmeru 6 950 ha majú revíry ostatných štátnych organizácií, a to hlavne vďaka revírom v užívaní Vojenských lesov a majetkov SR, š. p. Režijné revíry Lesov SR, š. p. majú priemernú výmeru 4 365 ha. Revíry týchto dvoch kategórií môžeme vďaka ich veľkosti považovať naďalej za oporné prvky chovu zveri takmer vo všetkých poľovných oblastiach. Režijné revíry neštátnych subjektov dosahujú priemernú výmeru 2 486 ha. Najnižšiu priemernú výmeru 2 203 ha dosahujú prenajaté revíry.

Vplyvom spoločenských zmien bolo rozhodovanie o užívaní poľovného revíru delegované na vlastníkov poľovných pozemkov uznaných za poľovný revír a výška náhrady za užívanie poľovného revíru, pôvodne stanovovaná na základe sadzobníka, ktorý tvoril prílohu k zákonu o poľovníctve, je v súčasnosti určovaná dohodou, na základe trhových princípov.

V prípade poľovných revírov s prevahou poľovných pozemkov vo vlastníctve štátu, o užívaní poľovného revíru rozhoduje štát, pričom práva štátu ako vlastníka v tomto rozhodovacom procese vykonáva organizácia, ktorá štátne pozemky spravuje podľa osobitných predpisov. Osobitným spôsobom zákon upravuje užívanie poľovného revíru, v ktorom štát vlastní viac ako dve tretiny poľovných pozemkov. V takomto prípade správca, ak postupuje užívanie poľovného revíru inej osobe, užívateľa poľovného revíru vyberie na základe obchodnej verejnej súťaže podľa ustanovení Obchodného zákonníka. Hlavným a jediným kritériom z dôvodu zabezpečenia transparentného výberu budúceho užívateľa poľovného revíru je najvyššia ponúkaná cena.

Uplatnením čisto ekonomických nástrojov sa najmä štátne poľovné revíry dostali do užívania subjektov, ktoré si to mohli finančne dovoliť, často bez vzťahu k pozemkom alebo aj k regiónu. Tam, kde štát nemá rozhodujúcu väčšinu, vlastníci často uprednostnili dovtedajších užívateľov, „domácich“ poľovníkov aj za cenu nižšej finančnej náhrady za užívanie poľovného revíru.

Z pohľadu riadneho užívania poľovného revíru a plnenia povinností by teoreticky malo byť irelevantné, či poľovný revír užívajú domáci poľovníci alebo finančne lepšie situovaný subjekt so sídlom mimo daného regiónu, nakoľko zákonné povinnosti platia pre všetkých rovnako. Napriek tomu sa dá predpokladať, že ten, kto je zároveň aj vlastníkom pozemku a na danom území žije a má k nemu vzťah, lepšie a zodpovednejšie bude pristupovať k poľovníckemu plánovaniu a plneniu plánov lovu, čo je nevyhnutným predpokladom na dosiahnutie jedného zo strategických cieľov, ktorým je výrazné zníženie početných stavov raticovej zveri. Zachovanie neanonymnej spoločenskej a občianskej kontroly na vidieku je dôležitým predpokladom udržateľného obhospodarovania prírodných zdrojov.

Niektorí záujemcovia majú snahu získavať do užívania viac revírov v rôznych regiónoch Slovenska, neakceptujú žiadne práva a právom chránené záujmy minoritných vlastníkov pozemkov – poľovníkov. Prioritou subjektu, ktorý ponúkol neadekvátne vysokú náhradu za užívanie poľovného revíru, spravidla nie je zabezpečenie riadneho poľovníckeho hospodárenia. Z dôvodu výšky dohodnutej náhrady za postúpenie užívania poľovného revíru je často krát vyradených veľa dlhodobých užívateľov, ktorí desaťročia obhospodarovali revír hlavne na základe úprimného vzťahu k poľovníctvu. Pridelovanie revírov len na základe najvyššej cenovej ponuky sa odkláňa od princípov tradičného slovenského poľovníctva a vydražené ceny často krát niekoľkonásobne prekračujú potenciálny ekonomický výnos z obhospodarovania poľovného revíru. Pri prenajímaní poľovných revírov však nie je vhodné zohľadňovať sociálne postavenie záujemcov o poľovný revír, ale ich doterajšie dlhodobé systematické správanie v záujme trvalo udržateľnom využívaní poľovných revírov. Záujem o užívanie poľovných revírov musí byť regulovaný smerom, ktorý povedie k trvalo udržateľnému poľovníctvu, rozvoju ochrany a chovu zveri ako súčasťou prírodného bohatstva štátu a obnoviteľného prírodného zdroja.

„Predaj práva poľovníctva“ v poľovnom revíri ako tovaru alebo služby zameranej na čo najlepšie zhodnotenie a na dosiahnutie čo najväčšieho zisku, však z pohľadu samotnej definície poľovníctva a jeho verejnoprospešného poslania sa ukazuje ako riešenie v rozpore s poslaním a zásadami poľovníctva. Je potrebné zmeniť spôsob výberu budúceho užívateľa poľovného revíru s prevahou poľovných pozemkov vo vlastníctve štátu na základe určenia širšej škály kritérií.

Z dôvodu zachovania kvality genofondu niektorých druhov zveri môže MPRV SR rozhodnúť o osobitnom užívaní poľovného revíru, v ktorom má štát viac ako dve tretiny výmery poľovných pozemkov. Ide o tzv. vyhradený poľovný revír. Podľa terajšej právnej úpravy užívateľom vyhradeného revíru môže byť právnická osoba, ktorá spravuje pozemky vo vlastníctve štátu alebo právnická osoba registrovaná na území Slovenskej republiky, ktorá má vo svojej náplni vedeckú činnosť alebo pedagogickú činnosť v odbore poľovníctva, ktorá uskutočňuje výkon práva poľovníctva svojimi zamestnancami. Takto vymedzený okruh možných užívateľov vyhradeného poľovného revíru nie je optimálny.

Zmluvy o užívaní poľovného revíru podliehajú evidencii a až zaevidovaním okresným úradom nadobúdajú účinnosť. Aplikačná prax ukázala, že postup orgánov štátnej správy pri evidencii zmluvy o užívaní poľovného revíru je upravený nedostatočne, čo vedie k rôznej aplikácii zákona a množstvu konaní na prokuratúre a súdoch, v rámci ktorých boli vyslovené rôzne, aj protichodné právne názory.

Koncepčné zámery

Je nevyhnutné ponechať rozhodovanie o užívaní poľovného revíru vlastníkom poľovných pozemkov, ktoré tvoria poľovný revír.

V súvislosti s ustanoveniami zákona č. 140/2014 Z. z. o nadobúdaní vlastníctva poľnohospodárskeho pozemku a o zmene a doplnení niektorých zákonov je potrebné otvoriť diskusiu, či a za akých podmienok budú môcť vlastníctvo poľnohospodárskej, resp. lesnej pôdy nadobúdať osoby vykonávajúce právo poľovníctva, a to tak užívatelia poľovných revírov, ako aj ich členovia.

Pri rozhodovaní štátu ako vlastníka poľovných pozemkov je potrebné hľadať rovnováhu a vhodný kompromis medzi čisto ekonomickým prístupom a medzi požiadavkou, aby poľovníctvo zostalo naďalej prirodzenou súčasťou života na vidieku. Vhodným nástrojom zladenia oboch prístupov, v záujme dôsledného plnenia schválených plánov poľovníckeho hospodárenia zo strany užívateľa poľovného revíru, sa javí stanovenie minimálnych požiadaviek na personálnu disponibilitu vo forme odporúčanej výmery poľovného revíru na jedného držiteľa poľovného lístka, resp. jedného člena užívateľa poľovného revíru. Takto by solventní záujemcovia boli motivovaní pribrať medzi seba ďalších, často miestnych poľovníkov, čím by poľovníctvo naďalej ostávalo súčasťou prirodzeného života vidieckych obyvateľov. Zároveň by sa odstránila hrozba neplnenia plánovaného lovu neustále sa zvyšujúcej populácie raticovej zveri, vyplývajúca z malého počtu osôb podieľajúcich sa na výkone práva poľovníctva v poľovnom revíri, ich nízkej časovej a fyzickej disponibility.

Dôležité bude stanoviť jednotné a transparentné kritériá pre výber užívateľa poľovného revíru s prevahou poľovných pozemkov vo vlastníctve štátu tak, aby cena nebola jediným kritériom. V tejto súvislosti bude vhodné vykonať legislatívne zmeny príslušných právnych predpisov (zákon č. 111/1990 Zb. a zákon č. 330/1991 Zb.), v ktorých sa bude transparentne deklarovať, že na nakladanie s právom poľovníctva v spoločných poľovných revíroch sa nevzťahujú povinnosti súvisiace s hospodárnym nakladaním s majetkom štátu. Potrebné je určiť postup v prípade, ak poľovné pozemky vo vlastníctve štátu v poľovnom revíri spravuje viac organizácií. Vhodné je v legislatíve zakotviť, že ak sa zmluvne postupuje výkon práva poľovníctva poľovníckej organizácii, mali by sa správcovia poľovných pozemkov vo vlastníctve štátu prikloniť k vôli väčšiny známych neštátnych vlastníkov.

Vhodným opatrením sa javí zavedenie prednostného práva nájmu poľovného revíru formou opčného práva pre doterajšieho užívateľa za podmienky, že nebol sankcionovaný za neplnenie povinností užívateľa poľovného revíru. Je to mimoriadne dôležité z hľadiska stabilizácie poľovníckeho manažmentu a dlhodobejšieho cieľavedomého poľovníckeho hospodárenia a investovania do zveľadenia poľovných revírov.

Žiaduce je určiť poľovné revíry s prevahou poľovných pozemkov vo vlastníctve štátu, ktoré natrvalo zostanú v užívaní štátnych organizácií, ktoré poskytujú záruku profesionálneho a odborného prístupu, pri zohľadnení možnosti spoločného veľkoplošného hospodárenia.

Je potrebné presnejšie určiť okruh možných užívateľov vyhradeného poľovného revíru tak, aby ním mohli byť len právnické osoby v zakladateľskej a zriaďovateľskej pôsobnosti ministerstva a školy vyučujúce poľovníctvo ako povinne voliteľný predmet. Taktiež je potrebné vymedziť postup a podmienky pre zrušenie vyhradenosti poľovného revíru.

Právne podrobnejšie a jednoznačne určiť postup pri rozhodovaní o užívaní poľovného revíru vo vzťahu k aktualizácii výmery poľovného revíru a aktualizácii vlastníckych vzťahov, ako aj postup orgánov štátnej správy pri evidencii zmluvy.

Zjednotiť dĺžku doby prenájmu poľovného revíru, bez ohľadu na poľovnú oblasť, na 15 rokov; túto by bolo možné vo vyhlásených génových základniach, pri dodržaní stanovených kritérií predĺžiť.

2.6. Hlavné druhy zveri na Slovensku, ich početnosť a regulácia

2.6.1. Raticová zver

JKS¹⁾ a NKS jednotlivých druhov raticovej zveri na Slovensku v rokoch 2000, 2005, 2010, 2015 sa uvádzajú v prílohe č. 1. Zároveň sa tu uvádza aj zvýšenie JKS a NKS v roku 2015 v porovnaní s rokom 2000, ako aj rozdiely medzi JKS a NKS v jednotlivých časových horizontoch.

JKS raticovej zveri sa od roku 2000 podstatne zvyšovali. K najväčšiemu zvýšeniu došlo v roku 2015. V porovnaní s rokom 2000 to bolo pri raticovej zveri takto: zver jelenia zvýšenie o 95 %, danielia o 177 %, muflonia o 89 %, srnčia o 43 %, diviacia o 75 %. Najviac sa zvýšili JKS pri danielej a muflonej zveri.

¹⁾ Zdroj: Poľovnícke štatistické ročenky Slovenskej republiky

Zvyšovali sa aj NKS raticovej zveri. K najväčšiemu zvýšeniu došlo v roku 2015. V porovnaní s rokom 2000 to bolo takto: zver jelenia o 97 %, danielia o 135%, muflonia o 181 %, srnčia o 62 %, diviacia o 82 %.

Disparity medzi JKS a NKS raticovej zveri (v počte jedincov) sa v roku 2015 v porovnaní s rokom 2000 zvýšili. Ak ich vyjadríme indexom prekročenia NKS²⁾ v roku 2000 boli väčšie pri všetkých druhoch raticovej zveri. V roku 2015 bol tento index pri zveri jelenej 164, danielovej 198, muflonej 149, srnčej 115, diviacej 184.

K nárastu JKS raticovej zveri dochádza najmä v dôsledku neplnenia plánu ich lovu. Napríklad plán lovu jelenej zveri v rokoch 2000 a 2005 sa splnil len na 90 %, v roku 2010 na 93 % a v roku 2015 na 96 %. K narastaniu JKS prispieva aj neplnenie plánu lovu samíc a mláďat. Pri znižovaní JKS má byť snahou plniť plán lovu samíc, ktoré sú nositeľkami prírastku. V tomto smere chýba kontrola plnenia lovu tejto časti populácie, ktorá by sa mala realizovať napríklad predkladaním spodných čeľustí z ulovených samíc a mláďat.

Negatívnym dôsledkom vysokých stavov zveri je jej nežiaduce rozširovanie mimo svojho prirodzeného prostredia, do intravilánov miest a obcí, kde nachádza nové neprirodzené zdroje potravy (kontajnerové stojiská, záhradky) a kde môže dochádzať ku škodám a dokonca aj k nebezpečným situáciám.

Z pohľadu populácií je veľmi závažná nepriaznivá sociálna štruktúra všetkých druhov raticovej zveri. Populácie sú nadmerne zmladené. Podiel samíc ku samcom je vyšší u všetkých poľovnícky obhospodávaných druhov raticovej zveri. K tejto situácii dochádza aj napriek tomu, že sa podľa hlásení loví viac samíc než samcov. V prípade diviacej zveri je nedostatočný lov dospelých samíc a diviáčat, naopak nadmerne sa lovia lanštiaky, z ktorých ale časť jedincov dosahuje skutočný vek do 12 mesiacov a ide o letné a jesenné vrhy, ktoré sú v zmysle vyhlášky preradené k 1. aprílu do triedy lanštiakov. Sociálna štruktúra JKS a lovu jednotlivých druhov raticovej zveri v roku 2015 sa uvádza v prílohe č. 2.

Trofejová hodnota zveri súvisí v značnej miere so starostlivosťou o zver, kvalitou životného prostredia a celkovým manažmentom zveri. Dosiahnuté výsledky sa prezentujú na chovateľských prehliadkach a výstavách trofejí. Posledná celoštátna poľnícka výstava s medzinárodnou účasťou bola v júni 2016 v Nitre. V rámci nej sa zverejnila produkcia medailových trofejí na Slovensku. Ich priemerný ročný počet za roky 2011 – 2015 bol takýto:

Druh zveri	Zlato	Striebro	Bronz
Jeleň	39	258	705
Daniel	128	88	94
Muflón	75	89	126
Srnec	49	111	190
Diviak	104	176	304

Za toto päťročné obdobie bolo potrebné na získanie jednej zlatej jelenej trofeje uloviť 212 jeleňov, jednej danielovej 14 danielov, jednej muflonej 17 muflónov, jednej srnčej 250 srncov a jednej diviacej 23 dospelých diviakov. V porovnaní s obdobím rokov 2006 až 2010 došlo k zlepšeniu trofejovej kvality, keďže v tomto období bolo potrebné uloviť na jednu zlatú trofej viac jedincov ako v období rokov 2011 – 2015 (s výnimkou srnčej zveri). Nárast počtu medailových trofejí súvisí jednak s nárastom početnosti zveri, ale predovšetkým s nárastom úživnosti prostredia (najmä zmena v pestovaní poľnohospodárskych kultúr – kukurica, repka) a s vyššou intenzitou prikrmovania, ktoré v niektorých poľných revíroch prechádza do celoročného kŕmenia.

²⁾ Index prekročenia NKS: je pomer JKS jednotlivých druhov zveri k NKS jednotlivých druhov zveri.

Koncepčné zámery

Hlavným cieľom je upraviť pohlavnú a vekovú štruktúru všetkých druhov raticovej zveri. Znížením počtu samíc a úpravou vekovej štruktúry dôjde k zníženiu prírastku, a tým k zastaveniu nežiaduceho narastania početnosti populácií.

Početné stavy raticovej zveri je potrebné znížiť. Návrh cieľových NKS³⁾ a JKS zveri podliehajúcej poľovníckemu plánovaniu, ktoré by sa mali dosiahnuť v roku 2030 sa uvádza v prílohe č. 3. Optimálna druhová štruktúra zveri (cieľových NKS) na Slovensku podľa jednotlivých poľovných oblastí sa uvádza v prílohe č. 4. Požadovaný JKS podľa poľovných oblastí v jednotlivých rokoch je uvedený v prílohe č. 5. Ide o najdôležitejšiu úlohu z hľadiska naplnenia účelu a cieľa poľovníctva, ktorým je trvalo udržateľné, racionálne, cieľavedomé obhospodarovanie a využívanie voľne žijúcej zveri ako prírodného bohatstva a súčasti prírodných ekosystémov. Možno to dosiahnuť dvojstupňovým (induktívnym a deduktívnym) schvaľovaním NKS raticovej zveri v poľovných revíroch, resp. aj dvojstupňovým schvaľovaním lovu, čím by sa skutočné JKS postupne dostávali do súladu s cieľovými NKS.

Tento postup by sa mal uplatniť na úrovni poľovných oblastí premietnutím celoslovenskej koncepcie. Z hľadiska realizácie sa údaje z poľovných oblastí rozpisujú na chovateľské celky. Posledným realizačným krokom by malo byť zladenie NKS raticovej zveri na úrovni chovateľských celkov a poľovných revírov. Týmto prístupom sa zabezpečí systémová realizácia zámeru veľkoplošného obhospodarovania zveri podľa zákona o poľovníctve⁴⁾.

Nevyhnutnou podmienkou je zodpovedné vypracovanie a dôsledné plnenie schválených plánov poľovníckeho hospodárenia. Nevyhnutné je zintenzívniť kontrolnú činnosť okresných úradov v tejto oblasti a v prípade neodôvodneného neplnenia plánov prikrčiť k uloženiu sankcií. Na kontrolu plnenia plánov chovu a lovu raticovej zveri je potrebné právnym predpisom umožniť orgánom štátnej správy nariadiť užívateľom poľovných revírov povinnosť predkladania znakov z ulovenej netrofejovej zveri.

Jednou z objektívnych príčin neplnenia plánov je znemožnenie lovu zveri v dôsledku nevhodného užívania poľnohospodárskych pozemkov (parcely príliš veľkých výmer, voľba vysokých plodín na parcelách susediacich s lesom, oplocovanie parciel na veľkých výmerách a pod.). Je nevyhnutné zabezpečiť, aby poľnohospodári správnu voľbou plodín, vhodným priestorovým členením parciel s využitím rozdeľovacích pásov, oplocovaním parciel po dohode s užívateľom poľovného revíru a pod. vytvorili podmienky na to, aby užívatelia poľovných revírov reálne mohli zver loviť.

Treba stanoviť jasné pravidlá prikrmovania a vnaďenia, používania jednotlivých krmív, miestom a časom predkladania, max. množstvom predloženého krmiva a podobne.

Vzhľadom na lokálne zaznamenaný výrazný pokles početnosti srnčej zveri je potrebné v takýchto poľovných revíroch pristúpiť k zníženiu lovu samičej zveri a mláďat.

Administratívne zjednodušiť lov raticovej zveri v poľovných revíroch, v ktorých nie je chov a lov daného druhu raticovej zveri plánovaný. Zjednodušiť a presnejšie upraviť mimoriadne povoľovanie lovu.

Schválený plán chovu a lovu netrofejovej raticovej zveri považovať za minimálny a umožniť jeho prekročenie max. o 20% na princípe rozhodovacej právomoci a zodpovednosti poľovníckeho hospodára. Pri trofejovej zveri celkovú schválenú výšku lovu dodržať.

Z hľadiska stanovenia JKS zveri okrem zaužívaných priamych metód celoročného sčítavania zveri je nutné vypracovať aj nepriame metódy, označované v lesoch pojmom "únosné poškodenie porastov", ktoré je definované ako poškodenie lesných porastov spôsobené stavmi zveri, ktoré sú rovné alebo blízke NKS. Táto metóda by napomohla zrealizovaniu poľovníckeho plánovania a vniesla by jednoznačnosť aj do procesu vymáhania škôd na lesných porastoch a poľnohospodárskych plodinách, pretože by bolo možné vymáhať škody len nad hranicou únosného poškodenia. Vypracovať

³⁾ Metodika výpočtu cieľových NKS sa uvádza v publikácii Poľovnícke štúdie 10/2004 Veľkoplošné ekologické obhospodarovanie zveri v rámci poľovných oblastí a lokalít

⁴⁾ § 18 Veľkoplošné poľovnícke hospodárenie, § 30 ods. 1 až 11 Poľovnícke plánovanie, § 21 Obsah výhľadového plánu poľovníckeho hospodárenia vyhlášky.

metodikú sčítavania jednotlivých druhov zveri za účelom získania relevantných údajov o skutočných stavoch zveri.

Zvážiť povolenie lovu diviačej zveri v noci za pomoci zodpovedajúcej techniky a za dodržania podmienok bezpečnosti takéhoto lovu.

Dôslednou realizáciou zámerov uvedených v koncepcii rozvoja poľovníctva dôjde k zlepšeniu sociálnej štruktúry, čo bude viesť aj k zvýšeniu trofejovej hodnoty raticovej zveri.

2.6.2. Malá zver

JKS a NKS jednotlivých druhov malej zveri na Slovensku v rokoch 2000, 2005, 2010, 2015 sa uvádzajú v prílohe č. 1. Zároveň sa tu uvádza aj zníženie JKS a NKS v roku 2015 v porovnaní s rokom 2000, ako aj rozdiely medzi JKS a NKS v jednotlivých časových horizontoch.

Početnosť malej zveri v druhej polovici minulého storočia značne poklesla. Najskôr poklesla početnosť jarabice, po nej zajaca a nakoniec aj bažanta, ktorého početnosť sa zvýšila iba vypúšťaním z voliérového chovu. K najväčšiemu poklesu došlo v roku 2015. V porovnaní s rokom 2000 to bolo pri malej zveri takto: bažant -7 %, zajac -17 %, jarabica -79 %. Znižovali sa aj NKS, u bažanta sa znížili o 25 % a u zajaca o 26 %.

Hlavnou príčinou poklesu malej zveri bola intenzifikácia rastlinnej výroby, znížená diverzifikácia plodín a fragmentácia krajinej štruktúry. V súvislosti so znížením intenzity rastlinnej výroby v dôsledku ekonomickej recesie sa očakávalo, že sa zvýši biodiverzita agrárnej krajiny, a tým i početnosť malej zveri. Pri zajačej zveri a jarabiciach toto zlepšenie zatiaľ nenastalo. Naďalej sa pestujú monokultúry poľnohospodárskych plodín na veľkých výmerách, bez bežných prvkov ekologického rázu krajiny ako sú úhory, vetrolamy, remízy a doplnenie pestrosti pestovaných plodín (hrach, trávy, ďateliny a iné). Osobitnou kapitolou je pestovanie GMO plodín, ktoré okrem vlastnej škodlivosti pre okolitú faunu (ktorá je zároveň potravným zdrojom značnej časti malej zveri) sú ošetrované osobitnou kategóriou chemických prípravkov, ktoré predstavujú osobitné ohrozenie zdravia ako flóry a fauny, tak aj človeka. Greening ako taký je síce snahou o určitú stabilizáciu ekologických funkcií poľnohospodárskych pôd (agroekosystémov), avšak v prípade veľkoblokovej ornej pôdy je potrebné upresniť jeho pravidlá tak, aby ich výsledný efekt napomohol návratu malej zveri do poľnohospodárskeho priestoru veľkoblokovo využívannej ornej pôdy.

Koncepcčné zámery:

Návrh cieľových NKS a JKS malej zveri, ktoré by sa mali dosiahnuť v roku 2030 sa uvádza v prílohe č. 3. Podmienkou zvýšenia početnosti malej zveri je realizácia ekologických opatrení, najmä v poľnohospodárstve, a to najmä prostredníctvom správnej reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky po roku 2020, či už v EÚ alebo jej implementáciou na Slovensku, a to prostredníctvom zlepšenia greeningu, tzv. ozelenenia priamych platieb (kapitola 2.8.) a funkčne navrhnutými a lepšie implementovanými a finančne podporenými agro-environmentálnymi a leso-environmentálnymi schémami. Na docelenie zlepšenia stavu malej zveri je nevyhnutné predovšetkým zaviesť v rámci greeningu na národnej úrovni povinné vnášanie ekostabilizačných krajinných prvkov do krajinej štruktúry veľkoblokovo obhospodarovanej ornej pôdy – to znamená v prípade plôch ornej pôdy nad určitou hranicou celkovej výmery realizovať greening predovšetkým budovaním siete remízok, solitérov, vetrolamov a ďalších prvkov ekostabilizačnej štruktúry. Uvedené zároveň prispeje k eliminácii odnosu ornej pôdy veternou a vodnou eróziou a následnému zníženiu nákladov na protipovodňové opatrenia v dotknutom priestore. Ďalší nevyhnutný nástroj na zlepšenie stavu malej zveri je diverzifikácia osevných postupov a plošný zákaz pestovania GMO plodín. Od roku 2009 v EÚ platí pravidlo, že každý štát môže zakázať pestovanie GMO na svojom území bez toho, aby to akokoľvek zdôvodňoval - jediné čo musí urobiť, je nahlásiť to v EK. V uvedenej veci je teda potrebné prijať opatrenia na vládnej úrovni (MŽP SR, MPRV SR). Zároveň je potrebné poľnohospodársku krajinu s prevahou ornej pôdy a nedostatkom malej zveri cielene a systematicky zazverovať malou zverou až do vytvorenia hladiny stavu malej zveri, kedy sa už stavy budú obnovovať na vyhovujúcej úrovni samostatne bez zásahu človeka. Na uvedené účely je potrebné vo všetkých spomenutých bodoch uspošobiť aj dotačné mechanizmy rezortu pôdohospodárstva.

Je potrebné, aby opatrenia vedúce k zlepšeniu životného prostredia malej zveri realizovali aj samotní užívatelia poľovných revírov.

2.6.3. Veľké šelmy

Z veľkých šeliem má určený čas lovu vlk dravý a šakal zlatý. Medveď hnedý a rys ostrovid sú celoročne chránené živočíchy. Ochrana veľkých šeliem vyplýva zo zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, ako aj zo Smernice Rady č. 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len MŽP SR) v roku 2016 schválilo program starostlivosti o vlka a v roku 2017 programy starostlivosti o medveďa a rysa. V nich sú formulované základné zásady ich ochrany, manažmentu a monitoringu. Podľa programov starostlivosti žije na Slovensku 300 až 600 vlkov (expertný odhad), 300 – 400 rysov a 1 023 – 1 489 medveďov (analýzy DNA zo vzoriek trusu). Údaje o početnosti veľkých šeliem, pochádzajúce zo zisťovania stavov zveri realizovaného užívateľmi poľovných revírov, sa od uvedených údajov značne líšia (medveď 2 000, vlk 2 200 a rys 1 700). Zapríčinené je to tým, že údaje sa vykazujú na úrovni poľovných revírov a po ich sčítaní za územie Slovenska sú zaťažené chybou, a to z dôvodu viacnásobného započítania toho istého jedinca vo viacerých, zvyčajne vzájomne susediacich poľovných revíroch. Pokiaľ ide o šakala zlatého, podľa údajov poľovníckej štatistiky bolo v roku 2015 na Slovensku pozorovaných 94 jedincov.

Medveďa a rysa možno loviť len na základe rozhodnutia MŽP SR. Vlk sa loví na základe ročnej kvóty, určenej MPRV SR. V roku 2015 bolo na Slovensku ulovených 25 medveďov, 43 vlkov, 10 šakalov a ani jeden rys. Výrazný pokles počtu ulovených vlkov v posledných rokoch bol spôsobený značným rozšírením území, na ktorých loviť vlka nie je možné, vyplývajúcim z ostatnej novely vyhlášky MP SR č. 344/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o poľovníctve v znení neskorších predpisov, ako aj z toho, že od poľovníckej sezóny 2013/2014 pri určení kvóty lovu vlka dravého nie je povolený lov v územiach európskeho významu, v ktorých je vlk predmetom ochrany. Ďalšou príčinou poklesu počtu ulovených vlkov bolo zakázanie lovu vlka v rámci spoločných poľovačiek.

Koncepcné zámery:

Zachovanie chránených druhov zveri, vrátane veľkých šeliem nemôže byť len otázkou orgánov a organizácií ochrany prírody, ale monitoring ich výskytu a návrhy a realizácia manažmentových opatrení na ich zachovanie sa musia stať jednou zo základných úloh poľovníctva.

Nevyhnutným predpokladom správneho manažmentu veľkých šeliem je získanie relevantných údajov o ich početnosti a o areáli ich výskytu. Je preto potrebné hľadať spôsoby na zvýšenie výpovednej hodnoty údajov, získaných pri sčítaní zveri. Nepostačuje, aby zisťovaným údajom bola len početnosť, potrebné je zisťovať aj pohlavnú a vekovú štruktúru, údaje o veľkosti prírastku, o potravných nárokoch (evidencia, dokumentovanie a vykazovanie strhutej zveri) a pod.. Nevyhnutné je venovať náležitú pozornosť vyhodnoteniu získaných dát.

Je potrebné presvedčiť užívateľov poľovných revírov o význame a dôležitosti monitoringu veľkých šeliem, aby sa iniciatívne zapojili do prebiehajúcich projektov aj nad rámec povinného zisťovania stavov zveri, ako aj o význame veľkých šeliem z hľadiska biodiverzity pri zabezpečení rovnováhy v ekosystémoch krajiny.

Na základe zistených relevantných dát v prípade nutnosti zvážiť a iniciovať kroky vo vzťahu k slovenskej, ale aj európskej legislatíve, vedúce k tomu, aby veľkosť populácií veľkých šeliem na Slovensku bola udržiavaná v priaznivom a zároveň trvalo udržateľnom stave. Hľadať možnosti efektívneho manažmentu veľkých šeliem v poľovných revíroch zaradených do génových základní (kapitola 2.6.).

Je potrebné zamedziť dodatočnému prísunu potravy atraktívnej pre medveďa do poľovných revírov, okrem prikrmovania zveri v čase núdze a vnadenia diviacej zveri podľa pravidiel stanovených v zákone o poľovníctve. Akýkoľvek iný prísun potravy do poľovných revírov musí byť zakázaný, kontrolovaný a v prípade porušenia zákazu sankcionovaný.

Príkrmovacie zariadenia a vnaďiská na vnaďenie diviačej zveri umiestňovať v dostatočnej vzdialenosti od obydľí a od turisticky atraktívnych lokalít, aby sa eliminovali nebezpečné strety s medveďom, ohrozenie života, zdravia a majetku občanov.

Spoločné poľovačky v poľovných revíroch s výskytom medveďa neorganizovať v známych lokalitách brloženía medveďa.

Zver strhnutá veľkými šelmami sa nebude započítavať do plánu lovu.

Je potrebné realizovať kroky pre lepšie informovanie verejnosti o potrebe, postupoch a spôsoboch manažmentu veľkých šeliem, vyplývajúcich zo schválených programov starostlivosti o medveďa, vlka a rysa na Slovensku a o nezastupiteľnej úlohe poľovníkov pri realizácii týchto programov. Lepšou informovanosťou verejnosti eliminovať šírenie poloprávd a zavádzajúcich informácií vo verejnosti.

2.6.4. Invázne druhy

Medzi invázne druhy živočíchov zo zveri patrí norok severoamerický, medveďík čistotný, nutria vodná/riečna, psík medveďíkovitý a ondatra pižmová. V roku 2015 bol na Slovensku zaznamenaný nasledovný výskyt a lov invázných druhov zveri: norok severoamerický 14/0, medveďík čistotný 82/6, nutria riečna 5160/1713, psík medveďíkovitý 1358/140 a ondatra pižmová 4239/7.

Z uvedených údajov jednoznačne vyplýva, že odstraňovaniu invázných druhov zveri nie je venovaná zo strany užívateľov poľovných revírov napriek zákonnej povinnosti náležitá pozornosť.

Koncepčné zámery:

Nevyhnutné je prijať razantnejšie opatrenia zo strany subjektov vykonávajúcich právo poľovníctva a pristúpiť k radikálnemu odstraňovaniu invázných druhov zveri. Zlepšiť informovanosť poľovníkov jednak o povinnostiach, ktoré im vyplývajú z právnych predpisov na úseku ochrany prírody a krajiny vo vzťahu k inváznym druhom, ale najmä o význame a škodlivosti jednotlivých invázných druhov zveri pre ostatné druhy voľne žijúcich živočíchov. Presvedčiť ich o dôležitosti včasného odstraňovania týchto druhov. Najmä nárast počtu nutrie riečnej je alarmujúci. S prihliadnutím na jej vplyv na hydrické biotopy a nebezpečenstvo v zhoršovaní protipovodňovej situácie je potrebné prijať razantnejšie opatrenia v jej odstraňovaní.

Zoznam invázných druhov živočíchov nie je konečný a bude sa priebežne aktualizovať a v prípade potreby dopĺňať o ďalšie druhy. Ako potenciálne nebezpečný druh sa javí jeleň sika, hoci v súčasnosti na Slovensku jeho početnosť je malá (r. 2015 - 56 ks). V záujme predbežnej opatrnosti je žiaduce zakázať chov jeleňa siku vo voľných poľovných revíroch, zverniciach aj farmových chovoch, okrem už existujúcich chovov.

2.6.5. Ostatné druhy

V roku 2015 boli odhadované stavy ostatných druhov zveri nasledovné: kamzík vrchovský poddruh tatranský 1 028 a poddruh alpský 176, mačka divá 3 558, tetrov hlucháň 1 097, tetrov hoľniak 735, jariabok lesný 2 718, liška hrdzavá 33 177 a jazvec lesný 11 035 ks.

Podľa poľovníckych štatistických ročeniek sa zvyšujú stavy bobra vodného, krkavca čierneho, volavky popolavej. Divý králik z našej prírody takmer vymizol, najmä v dôsledku nákazy myxomatózou a neskôr aj králičím morom. Drop fúzatý je ohrozený vyhynutím. Nízke stavy sú vykazované u tetra hlucháňa a tetra hoľniaka. Na zvýšenie ich početnosti treba realizovať komplex opatrení na zlepšenie ich životného prostredia a znižovať početnosť tých druhov zveri s určeným časom lovu, ktoré škodia ostatnej zveri. V Poloninách bol úspešne realizovaný projekt prinavrátania zubra do voľnej prírody.

Koncepčné zámery

V prípade zveri, ktorá patrí medzi druhy európskeho významu - kamzík vrchovský tatranský, medveď hnedý, vlk dravý, rys ostrovid, mačka divá, bobor vodný, tetrov hlucháň, tetrov hoľniak, je cieľom udržanie alebo obnovenie priaznivého stavu príslušného druhu. Početnosť kamzíka (mimo poddruhu kamzík alpský) je primeraná, je potrebné ju udržať. Početnosť šeliem, bobra vodného, krkavca čierneho, volavky popolavej a iných druhov je potrebné regulovať tak, aby sa zabezpečila rovnováha

v ekosystémoch krajiny. Početnosť líšky hrdzavej znížiť na 14 300 jedincov a jazveca lesného na 3 200 jedincov (zdroj: Poľovnícke štúdie 10/2004 Veľkoplošné ekologické obhospodarovanie zveri v rámci poľovných oblastí a lokalít).

V lokalitách tetra hlucháňa a tetra hoľniaka je nevyhnutné regulovať početnosť diviačej zveri. Pristúpiť tu k celoročnému lovu diviačej zveri s prísnyim zákazom prikrmovania diviačej zveri a jej vnadenia. Potrebne je v týchto lokalitách zintenzívniť lov kunovitých, krkavcovitých a líšok. Nevyhnutné je zadefinovať lokality tetra hlucháňa a tetra hoľniaka v zákone o poľovníctve.

2.7. Ochrana a zachovanie genofondu zveri

Ochrana genofondu zveri a jeho zachovanie rieši zákon o poľovníctve. Opatrenia prijíma MPRV SR v spolupráci s MŽP SR a SPK. Ochrana genofondu spočíva v ochrane vlastností jednotlivých druhov zveri, ktoré sa zafixovali počas ich dlhého evolučného vývoja. Je dôležitá na zachovanie prežívania a biologickej rôznorodosti populácií zveri i celých ekosystémov a na ich ochranu pred domestikáciou.

Genofond zveri je veľmi dôležitý na dosiahnutie vysokej kvality, najmä raticovej trofejovej zveri. Avšak tak, ako sa vysvetľuje pojem genofond vyššie, nemali by sme ho zužovať len na trofejovú kvalitu, treba ho posudzovať hlavne z hľadiska zdravia, odolnosti voči predátorom, prispôsobivosti na zmeny v biotope (z hľadiska úkrytovej a potravnnej ponuky), tendencie urbanistického spôsobu života a podobne.

Osobitný význam z hľadiska ochrany a zachovania genofondu raticovej zveri majú generačné zvernice. Určené sú na šľachtenie zveri s vynikajúcimi genetickými vlastnosťami najmä z hľadiska celkovej kondície a trofejovej hodnoty.

Viac pozornosti sa v minulosti venovalo introdukcii nepôvodnej raticovej zveri, najmä muflonej, kde sa v tomto smere dosiahli dobré výsledky. Nepriaznivá situácia je v tom (a to aj pri danielovej zveri), že sa početnosť týchto dvoch druhov zveri extrémne zvýšila, čo nie je v súlade s už uvedenými koncepcnými zámermi. Zároveň to má negatívne dopady na naše pôvodné autochtónne druhy raticovej zveri, predovšetkým na zver srnčiu a jej genofond.

Z hľadiska ochrany genofondu voľne žijúcej zveri sa javí ako potenciálne problémový chov zveri vo farmových chovoch (zverofarmách), ktoré však nepodliehajú režimu podľa zákona o poľovníctva a zver v nich chovaná sa považuje za hospodárske zvieratá. Nebezpečenstvo je v možnom úniku takýchto jedincov, často neznámeho pôvodu, zo zverofarmy do voľných poľovných revírov alebo v ich zámernom vypúšťaní. Takéto jedince predstavujú nielen genetické, ale aj zdravotné riziko, pričom často sú vzhľadom na určitú atraktivitu v poľovných revíroch aj napriek ich nepôvodnosti tolerované.

Vo voľných poľovných revíroch prichádza k postupnej nežiaducej domestikácii voľne žijúcej poľovnej zveri jej celoročným neprimeraným kŕmením, spojeným s jej koncentrovaním a následným intenzívnym poškodzovaním lesných aj poľnohospodárskych porastov.

Hrozí erózia genofondu diviačej zveri jej krížením s domácimi ošípanými.

Koncepcné zábery

K zachovaniu genofondu, najmä raticovej zveri možno najviac prispieť dodržiavaním správnej sociálnej štruktúry populácie. Ak sa nedodržiava správna veková a pohlavná štruktúra populácie, dochádza zvyčajne k jej zmladzovaniu a následne k nadmernému presadzovaniu mladých nevyzretých jedincov v reprodukciu. Výsledkom je presadzovanie genetických variant, ktoré nie sú založené na prirodzenom výbere prostredia, často podporované ešte neprimeranou protektivitou variant podľa predstáv lovca. Výsledkom je neprirodzené zužovanie využívania genofondu v reprodukciu, v prospech úzkej skupiny jedincov, s vlastnosťami stanovenými podľa doterajších praktík hlavne zameraných na trofej, čo je v rozpore s vyššie uvedenou biologickou rôznorodosťou. Rovnako dôležitý je správny selektívny odstrel. Ak sa nedodržiujú jeho zásady a najkvalitnejšie chovné jedince, čiže plusové genetické

varianty populácie sa predčasne odstrelia, ochudobní sa populácia o aj potomstvo, ktoré mohli zanechať, súčasne sa tým vytvorí priestor na rozmnožovanie nežiaducich, mínusových variantov.

Pre zachovanie kvality genofondu zveri a celkovej kvality poľovníckeho hospodárenia so zverou s ohľadom na vekovú a sociálnu štruktúru populácie, trofejovú kvalitu a s ohľadom aj na zachovanie vzácných druhov zveri a ich biotopov a tiež pre zachovanie spoločenských a kultúrnych hodnôt slovenského poľovníctva a poľovníckej turistiky je vhodné vytvoriť „génové základne“. V poľovních revíroch tvoriacich génové základne sa bude vykonávať vysoko odborné poľovnícke obhospodarovanie zveri a jej životného prostredia na princípoch trvalo udržateľného hospodárenia. Účelom bude zachovať geneticky vysoko kvalitné pôvodné populácie zveri, príp. občerstvovaním krvi dosiahnuť vyššiu kvalitu existujúcich populácií s vytvorením podmienok pre maximálny rozvoj poľovníckeho turizmu. Poľovné revíry tvoriace génové základne budú stabilizujúcim prvkom v chove hlavných druhov zveri v rámci poľovních oblastí.

Génové základne by mali byť vytvorené z týchto poľovních revírov s prevahou poľovních pozemkov vo vlastníctve štátu: pre chov jelenej zveri z poľovních revírov Veľká a Malá zvernica v Topoľčiankach spolu o výmere 11 942 ha; Kľak o výmere 6373 ha; Dubiská o výmere 3 330 ha; Tužina-Kľačno a Gápeľ spolu o výmere 10 842 ha; Čerešienky o výmere 3 983 ha; Sopotnica a Jasenie spolu o výmere 12 497 ha; Chránená poľovná oblasť Poľana, Generačná zvernica Trnavy, Tri vody, Čelno, Vepor, Bánovo spolu o výmere 43 800 ha; Chránený poľovný revír Nízke Tatry o výmere 22 833 ha; Slovenský raj o výmere 12 019 ha; Muránska planina a Karafová spolu o výmere 9 561 ha; Bučina, Volovec, Zverník Betliar, Pipítka, Stará voda, Smolník 1, Čierna Moldava spolu o výmere 30 601 ha; Minčol II o výmere 5 256 ha; Slanské vrchy I,II,III, IV spolu so Slanskými lesmi I a II spolu o výmere 33 563 ha; Morské oko o výmere 8 495 ha, TANAP o výmere 42 164 ha, Roháče o výmere 7 774 ha, Beskyd, Nastaz, Bukovec a Poloň o celkovej výmere 13 630 ha. Pre chov danielovej zveri by génovými základňami mali byť poľovné revíry Péseta – Teháň, Kováčovské kopce Kamenica nad Hronom, Daniela zvernica Teplý vrch a Zverník Betliar i uznaná zvernica Karná. Pre chov muflonej zveri by mali byť génové základne vytvorené z poľovních revírov Kováčovské kopce Kamenica nad Hronom, Malá zvernica v Topoľčiankach, Daniela zvernica Teplý vrch, Zverník Betliar, uznaná zvernica Karná a uznaná zvernica Palárikovo. Pre chov diviačej zveri z poľovních revírov Jedlina - Palota, Dolinka, Péseta – Teháň, Kováčovské kopce Kamenica nad Hronom, Čerešienky, Hajnáčka, Ráztoky, Dubiská, Veľká Zvernica, uznaná zvernica Karná, Zvernica Sochoň, uznaná zvernica Krásna Hôrka a uznaná zvernica Rákoš.

Tieto poľovné revíry musí užívať právnická osoba, ktorej zakladateľ alebo zriaďovateľ zveril do správy majetok vo vlastníctve štátu a ktorá na týchto poľovních pozemkoch aj vykonáva hospodársku činnosť. Je vhodné, aby takáto právnická osoba užívala aj poľovné revíry s podielom poľovních pozemkov vo vlastníctve štátu nad 50 %, nachádzajúce sa v poľovních oblastiach, v ktorých je vyhlásená génová základňa, ako aj príslušné poľovné revíry k týmto poľovním oblastiam. V týchto revíroch bude umožnený poplatkový lov zveri individuálnym spôsobom a na spoločných poľovačkách za prítomnosti profesionálnych poľovníckych sprievodcov.

Génovými základňami by mali byť aj poľovný revír č. 1 ŠLP TU Zvolen a samostatná zvernica Obora Rozhanovce, ktoré by mali zostať v užívaní Technickej univerzity vo Zvolene a Univerzity veterinárskeho lekárstva a farmácie Košice a ktoré by mali slúžiť na pedagogickú, výskumnú a vedeckú činnosť.

Žiaduce je právnym predpisom upraviť možnosť a podmienky vyhlasovania génových základní aj z iných poľovních revírov, a to so súhlasom vlastníkov poľovních pozemkov, vyjadreným na zhromaždení vlastníkov a na základe stanovených kritérií (výmera, prírodné podmienky, genofond zveri, koncepčné zámery rozvoja génovej základne....). V takýchto génových základniach by došlo k zjednoteniu doby nájmu v jednotlivých poľovních revíroch spadajúcich do génovej základne a predĺženiu doby nájmu na 20 rokov. Užívateľmi poľovních revírov v týchto génových základniach môžu byť aj iné subjekty a funkciu poľovníckeho hospodára by tu mali vykonávať profesionálni

poľovnícki koordinátori, ktorí zložili vyššiu poľovnícku skúšku alebo sú absolventmi vysokých škôl, na ktorých sa vyučuje predmet poľovníctvo a absolvovali z tohto predmetu skúšku.

Žiaduce je podporovať aklimatizačné a generačné zvernice v génových základniach.

Pri zazverovaní zo zverníc treba mať na pamäti, že v poľovných revíroch, do ktorých sa zver vypúšťa, treba pre ňu vytvoriť priaznivé životné podmienky. V opačnom prípade sa nedosiahne očakávaný efekt. Na zazverovanie alebo osviežovanie krvi treba použiť len zver s vynikajúcim overeným genofondom, napríklad jeleniu zver z Poľany, severovýchodného Slovenska a pod.

Z hľadiska ochrany genofondu voľne žijúcej zveri je najdôležitejšie zabrániť vypúšťaniu/úniku jedincov z nepôvodných populácií chovaných vo farmových chovoch (ale aj zverniciach), ale aj hospodárskych zvierat schopných sa krížiť s voľne žijúcou zverou (napr. ošípané, ovce). Je potrebné prijať opatrenia na ich bezpečnú a rýchlu identifikáciu (zaviesť povinné trvalé viditeľné označovanie jedincov chovaných vo zverofarme), aby bolo možné takéhoto jedinca po jeho úniku do poľovného revíru bezpečne identifikovať a včas odstrániť. Je potrebné legislatívne upraviť postup, ako naložiť s jedincom pochádzajúcim z farmového chovu, ale aj hospodárskym zvieratom schopným krížiť sa s voľne žijúcou zverou, ktorý bol vypustený alebo unikol do poľovného revíru.

Nutné je zakázať vypúšťať do zverníc jedincov druhov raticovej zveri, ktoré boli alebo sú držané vo farmových chovoch.

Nevyhnutné je vo všetkých voľných poľovných revíroch a zverniciach zakázať vypúšťanie jeleňa siku. Tento druh môže vážne ohroziť genofond našej pôvodnej kvalitnej jelenej zveri.

Je potrebné zabrániť dovozu a vypúšťaniu do voľných poľovných revírov a zverníc jeleniu zver z Nového Zélandu.

Je potrebné zvážiť zmenu zákonnej úpravy týkajúcej sa vypúšťania pernatej zveri do poľovných revírov tak, aby sa sprísnilo vypúšťanie krížencov z umelých chovov, s výnimkou bažantnej zveri.

2.8. Zachovanie, ochrana a zlepšovanie životného prostredia zveri, najmä jeho úživnosti

Zvýšenie prirodzenej úživnosti poľovných revírov je jedným z nástrojov vedúcim k znižovaniu škôd spôsobovaných zverou. V lesných poľovných revíroch možno životné prostredie zveri zlepšiť zakladaním lúčok a políčok pre zver, ohryzových plôch a výsadbou plodonosných drevín. Možnosti užívateľa poľovného revíru sú však pri realizácii takýchto opatrení obmedzené, ak sám nemá vlastnícky alebo užívací vzťah k lesnému pozemku. Nevyhnutná je spolupráca s obhospodarovateľmi lesa.

Zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov umožňuje vyhlásiť lesy vo zverniciach a bažantniciach za lesy osobitného určenia. V takýchto lesoch je hospodárenie podriadené účelu, v danom prípade potrebám zveri a chovu zveri. K 31.12.2016 bolo na Slovensku vyhlásených 21 433 ha lesov vo zverniciach a bažantniciach za lesy osobitného určenia.

Pokiaľ ide o poľné revíry, intenzifikácia poľnohospodárstva veľmi negatívne ovplyvnila životné podmienky a populačnú dynamiku poľnej zveri. Vývoj v rastlinnej výrobe doviedol našu agrárnu krajinu do takého stavu, že biodiverzita v nej je výraznou mierou ochudobnená. Chýbajú krajnotvorné prvky (remízky, vetrolamy, medze), ktoré predtým vytvárali pozitívne ekotóny, a tak zvyšovali hodnotu krajiny. Biologická ochrana rastlín prakticky neexistuje. Dôkazom tejto situácie je vývoj stavov našich pôvodných druhov poľnej zveri, žijúcej v agrárnom ekosystéme. Populácie zajacov poklesli o 95 % a jarabíc o 98,7 %. Podobne tu poklesol výskyt spevavcov a ostatnej fauny, ktorá sa nedokázala prispôbiť súčasným podmienkam. Na zlepšenie životných podmienok malej zveri sa mali vyčleniť plochy trvalých remízok a políčok. Ich výmera sa mala zakotviť do zmlúv o postúpení výkonu práva poľovníctva. Podstatný pokrok tu nenastal, napriek tomu, že podľa nariadenia vlády SR č. 342/2014 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve v súvislosti so schémami oddelených priamych platieb, sa mali v praxi realizovať viaceré ekologizačné postupy. Tam, kde sa opatrenia dôsledne zaviedli do praxe, sú výsledky preukázateľné.

Koncepčné zámery

Ekologizácia poľnohospodárstva je základným predpokladom zlepšenia životného prostredia malej zveri. Nevyhnutné je zamedzovať neekologickým spôsobom obhospodarovania pôdy. Potrebne je zvýšiť počet napájadiel najmä v nížinách, kde je to v suchých obdobiach kľúčové pre zachovanie malej zveri. Žiaduce je podporovať nasledovné ekologizačné zásahy v poľnohospodársky využívanej krajine:

- Maximálna výmera pestovaných monokultúr by nemala presiahnuť 50 ha, a to ani vtedy, ak sa plodina nachádza na dvoch susedných parcelách.
- Chemická podmiетка sa môže vykonávať maximálne na 10 % plochy. Likvidácia porastu má ďalekosiahle účinky nielen na poľovnú zver, ale aj na včely a ostatné zložky fauny.
- Rozmetanie rodenticídov na plochu je neprípustné aj pri kalamitnom výskyte hrabošov.
- Je treba podporovať rekonštrukciu a výsadbu krajinne zelene tam, kde ešte existuje alebo tam, kde bola zlikvidovaná.
- Najvýznamnejším prvkom je tvorba ekologických plôch, ktoré majú tvoriť 5 % výmery. Okrem rastlín fixujúcich dusík je potrebné vytvárať plochy osiate miešankami. Ošetrovanie okolitých plôch je potrebné zabezpečiť tak, aby tieto neboli negatívne ovplyvnené agrochemikáliami (napr. ošetrovanie kukurice herbicídmi by nemalo zničiť susediacu ekologickú plochu. Miešanky by mali mať nasledovné parametre:
 - pozdĺž krajinej vegetácie vytvárať plochy pre živočíchy, ktorých biotopom sú remízky a vetrolamy (bažant, jarabica). Miešanky by mali obsahovať rastliny produkujúce semená, kvety lákajúce hmyz a zelený podrast na doplnenie šťavnatej hmoty. Príkladom takejto zmesi je: peluška, bôb, vika jarná, kukurica, proso, repka, horčica, krmná kapusta, slnečnica, ľan, pohánka, facélia. Miešanka by mala obsahovať aspoň 10 plodín.
 - miešanky pre bylinožravce vo forme pásov, ktoré monokultúry oddeľujú. Zmes majú tvoriť trávy (aspoň tri druhy), ďatelina, lucerna, ľadenec, obilniny, strukoviny, repka, horčica a krmná kapusta. Miešanky sú viacročné.

Za ekologické plochy sa nepovažuje: zamokrená časť pôdy, plochy neobrábané dlhšie ako 1 rok, spojené plochy excentricky umiestnené v krajine neprinášajúce plošný efekt, plochy založené v tesnej blízkosti obydľí a prevádzok.

K realizácii uvedeného je potrebné využiť aktuálnu právnu úpravu a systém podpôr.

Dôležité je zachovať priechodné migračné trasy pre zver budovaním ekoduktov, podchodov a pod. Odlákaním zveri od frekventovaných ciest a železničných tratí budovaním napájadiel, zakladaním ohryzových plôch, políčok a pod. v dostatočnej vzdialenosti od nich, znižovať možnosti vzniku jej kolízií s dopravnými prostriedkami. Aj pri výstavbe rozličných zariadení treba zabezpečiť, aby sa bral zreteľ na ich vplyv na zver.

Odstraňovať vzniknuté čierne skládky odpadu z poľovných revírov, vrátane odpadu z vodných nádrží, potokov a riek a zamedziť vzniku nových čiernych skládok.

Zamedziť nežiaducemu a nadmernému prísunu potravy do poľovných revírov. Treba stanoviť jasné pravidlá prikrmovania a vnadenia, používania jednotlivých krmív, miestom a časom predkladania, max. množstvom predloženého krmiva a podobne. Zintenzívniť kontrolu dodržiavania stanovených postupov.

Veľmi dôležitou súčasťou životného komfortu voľne žijúcej zveri je pokoj, klud. V súvislosti s reálnym očakávaním nárastu využívania lesov pre turistické, športové a rekreačné aktivity obyvateľstva je nutné hľadať spôsoby, ako účinnejšie zabezpečiť ochranu zveri, ale aj ostatných živočíchov, pred týmito vplyvmi. Je vhodné zamyslieť sa nad možnosťou povinného/odporúčaného vymedzenia časti poľovného revíru ako zóny pokoja a sprísnenia sankcií za vyrušovanie zveri (napr. v čase kladenia mláďat a pod.).

2.9. Škody spôsobené zverou a na zveri

2.9.1. Škody spôsobené zverou

Na Slovensku neexistuje centrálna evidencia škôd spôsobovaných zverou. Podľa údajov poľovníckej štatistiky má vývoj škôd spôsobovaných raticovou zverou v poľnohospodárstve a v lesnom hospodárstve stúpajúci charakter. Škody v rastlinnej výrobe, resp. škody na poli od roku 1996 vzrástli 17-násobne. Kým v roku 1996 boli užívateľmi poľovních revírov nahlásené škody vo výške 95 tis. €, v posledných rokoch dosahujú hodnotu 1,0 mil. € (napr. v roku 2013 – 1,2 mil. €). V lesnom hospodárstve bol nárast škôd o niečo nižší, „len“ 2,8 násobný, pričom v priemere škody v posledných rokoch dosahujú výšku 470 tis. €. Jednoznačne je ale výška vykazovaných škôd podhodnotená, najmä z dôvodu, že nie všetci užívatelia (obhospodarovatelia) pozemkov vzniknuté škody zisťujú, evidujú a užívateľom poľovních revírov nahlasujú.

Podľa údajov predložených Slovenskou poľnohospodárskou a potravinárskou komorou škody spôsobené zverou na poľnohospodárskych plodinách v roku 2016 presiahli 19 mil. €.

V lesníckej praxi sa poškodenie lesných porastov zverou od roku 1996 až do roku 2011 vykazovalo každoročne v tlačive L 115, pričom sa výška spôsobených škôd vyhodnocovala a oceňovala podľa jednotného metodického postupu. V uvedenom období škody spôsobené zverou na lesných porastoch podľa tejto evidencie takisto vykazovali stúpajúcu tendenciu. V roku 2011 v porovnaní s rokom 2000 škody odhryzom výhonkov v mladých lesných porastoch stúpili o 61 %. Neúmerný je nárast škôd obhryzom a lúpaním kôry kmeňov v starších porastoch, a to až o 472 %. Celkový rozsah škôd zverou v uvedenom období stúpol o 143 %, napriek tomu, že náklady na ochranu lesných porastov proti zveri stúpili o 73 %. Od roku 2012 sa škody spôsobené zverou na lesných porastoch vykazujú iným spôsobom. V roku 2013 boli vykázané na ploche 1 716 ha, z toho bolo stredne silne poškodených 1 424 ha a silne 292 ha lesných porastov. Odhryzom poškodila zver 1 010 ha, obhryzom a lúpaním 706 ha. V objemových jednotkách takto zver poškodila 3 426 m³ a o rok neskôr 9 464 m³. Ak uvedený nárast škôd dáme do relácie s JKS raticovej zveri, pridáme k záveru, že takýto vývoj nie je udržateľný.

Pokiaľ ide o škody spôsobené veľkými šelmami, MŽP SR vyplatilo v roku 2015 náhradu škôd spôsobených medveďom vo výške 31 tis. €, vlkom 34 tis. € a rysom 354 €.

Koncepčné zámery

Pri riešení škôd spôsobených zverou je nevyhnutné uplatňovať predovšetkým princíp prevencie, to znamená zamerať sa na odstránenie príčin (vysoká početnosť raticovej zveri, stres, nesprávne prikrmovanie a pod.). Najdôležitejším opatrením je postupne upraviť JKS zveri tak, aby zodpovedali cieľovým NKS. Nejde tu len o druhové zloženie zveri a jej početnosť, ale aj o správnu sociálnu a vekovú štruktúru populácie. Potrebné je najmä zintenzívniť lov samíc a mláďat tak, aby sa vyrovnal pomer pohlaví a znížilo sa zmladenie populácií. Nevyhnutné je dôsledne plniť plány lovu, plniť vekovú a pohlavnú štruktúru plánu lovu.

Je potrebné zakázať nekontrolovaný prísun krmív, najmä jadrových do poľovních revírov. Prikrmovanie zveri realizovať len v čase núdze, pri vyhlasovaní času núdze zohľadniť nielen počasie, ale aj aktuálnu dostupnosť prirodzenej potravy pre zver. Zvyšovať prirodzenú úživnosť poľovních revírov a pre zver zakladať tzv. zdržné plochy s atraktívnymi odpúťavacími plodinami.

Zabezpečiť aktívnu účasť zástupcov poľnohospodárov a lesníkov v poradných zboroch a chovateľských radách, zapojiť ich do tvorby plánov chovu a lovu.

Za účelom umožnenia realizácie lovu v potrebnom rozsahu je vhodné zvážiť maximálnu výmeru parcely obsiatej jednou plodinou a vykonať priestorovú úpravu parciel obsiatych vysokými poľnohospodárskymi plodinami formou ich prekosenia a obkosenia aspoň v najohrozenejších lokalitách (min. 15 m pásy). Návrhy osevných plánov je vhodné konzultovať s užívateľmi poľovních revírov, najmä vo veci voľby plodín na exponované parcely. Realizovať dôkladný zber plodín, aby sa zaoralo čo najmenej zvyškov z úrody, najmä kukurice, ktoré zver potom vyrýva, vyhrabáva a tak poškodzuje nasledujúcu plodinu. V najohrozenejších lokalitách (migračné koridory), kde sa ťažko aplikujú iné postupy ochrany, bude potrebné pristúpiť k trvalému oploteniu polí alebo elektrické ohradníky.

Veľmi dôležité je v spolupráci s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov prikrčiť k využívaniu neobhospodarovaných plôch na poľovnícke účely. Podrobnejšie sú opatrenia uvedené v kapitole 2.8. v časti Koncepčné zámery.

Vypracuje sa metodika pre uplatňovanie nároku na náhradu škôd spôsobovaných zverou tak, aby sa uviedla do praxe od nasledujúcej poľnohospodárskej sezóny. Potrebné je zaviesť evidenciu a štatistiku sledovania škôd spôsobených zverou v poľnohospodárstve.

Je potrebné hľadať možnosti financovania realizácie opatrení na zabránenie vzniku škôd spôsobených zverou z podpôr Európskej únie.

2.9.2. Škody spôsobené na zveri

Významný a v súčasnosti najväčší negatívny vplyv na zver má mechanizácia a chemizácia v rastlinnej výrobe, automobilová a železničná doprava. S nárastom počtu a intenzity dopravy, predovšetkým automobilovej, sa zvyšuje množstvo dopravných kolízií so zverou a množstvo usmrtených jedincov. Tento narastajúci trend je zreteľný predovšetkým pri zveri raticovej, čo súvisí so zvyšovaním jej početnosti. V prípade malej zveri (zajac, bažant), s poklesom početnosti klesá aj počet dopravných kolízií.

Na Slovensku neexistuje centrálna evidencia škôd spôsobovaných na zveri. Podľa hlásení užívateľov poľných revírov bol od roku 2008 celkový počet zveri usmrtenej pri dopravných kolíziách vykázaný vo výške 81 tis. ks. Pritom treba poznamenať, že straty sú určite ešte vyššie, keďže značné množstvo zveri sa nenahlási, resp. nenájde. Na prvom mieste je zver srnčia, ktorej bolo v období rokov 2008 až 2015 usmrtenej v rámci kolízií s dopravnými prostriedkami až 32 tis. ks. Priemerne ročne to predstavuje 4 049 ks, pričom maximum sa zaznamenalo v roku 2015 (5 036 ks). Druhou najčastejšie zrazenou zverou je zajac poľný. Sumárna hodnota činila 19 tis. usmrtených zajacov, čo je ročne priemerne 2 428 zajacov. Maximum nastalo v roku 2009, kedy sa vykážalo 3 495 usmrtených zajacov. Nasleduje bažant poľný s 9 tis. usmrtenými jedincami, s priemernými ročnými stratami 1 164 jedincov, s maximom rovnako ako u zajaca v roku 2009. Líšok bolo v sledovanom období celkove usmrtených 7,6 tis. kusov. Pri jelenej zveri uhynulo pri dopravných kolíziách od roku 2008 celkove 5 800 jedincov a pri diviačej zveri 4300 jedincov. Počet uhynutých jedincov danielej a muflonej zveri je vzhľadom na ich menšie plošné geografické rozšírenie v porovnaní s ostatnými vyššie uvádzanými druhmi raticovej zveri podstatne nižší. V prípade danielej zveri 1 000 kusov a pri muflonej zveri 200 ks. Na cestách je možné často pozorovať aj množstvo uhynutých jazvecov. Celkove bolo usmrtených 890 jedincov. V posledných rokoch sú čoraz častejšie aj kolízie s veľkými šelmami, najmä s medveďom hnedým. Ročne je hlásených priemerne 10 usmrtených medveďov. Zvýšený nárast dopravných kolízií s touto šelmou súvisí aj s plošným nárastom pestovania kukuríc v areáli rozšírenia medveďa. V čase mliečnej zrelosti a dozrievania poľnohospodárskych plodín, predovšetkým kukuríc, schádzajú medvede na polia do dolín, kadiaľ prechádzajú významné dopravné tepny. S vyššou koncentráciou medveďov sa následne zvyšuje počet dopravných kolízií. Za uvedené obdobie bolo dopravnými prostriedkami usmrtených 78 medveďov, 26 vlkov a 22 rysov.

Z uvedeného prehľadu vyplýva, že najväčší počet usmrtených jedincov pri dopravných kolíziách pripadá na srnčiu zver, ktorá tvorí až 40 % podiel. Nasleduje malá zver s 36 % podielom. Z toho zajačia zver 24 % a bažantia zver 12 %. Líška má na celkovom počte 9 % podiel.

Výška škôd na zveri spôsobená dopravnými kolíziami dosahuje v priemere ročne hodnotu 1,9 mil. €, pričom v poslednom roku už prekročila hodnotu 3,0 mil. € (2013 – 2,1 mil. €, 2014 – 2,3 mil. €, 2015 – 3,7 mil. €).

Značné a pre poľovníctvo významné škody na zveri vznikajú pri obhospodarovaní poľných pozemkov, predovšetkým v poľnohospodárstve. Najväčšie škody súvisia s rastlinnou výrobou, najmä jej mechanizáciou a chemizáciou. Ku škodám na zveri dochádza aj v súvislosti s budovaním oplôtkov. Pritom sú užívatelia (obhospodarovatelia) poľných pozemkov povinní pri ich obhospodarovaní a pri ich ohradzovaní dbať na to, aby zver nebola zraňovaná alebo usmrťovaná. Rovnako nesmú byť pri tom poškodzované ich biotopy. Výška týchto škôd v súčasnosti nie je známa, nakoľko chýba akákoľvek evidencia zveri uhynutej pri obhospodarovaní poľných pozemkov. V praxi úplne chýba používanie plašičov pri kosení, ktoré vyžaduje zákon.

Koncepčné zámery:

Realizovať opatrenia zamerané na zníženie rizika vzniku kolízií so zverou v cestnej, ale aj v železničnej doprave. Pri plánovaní a výstavbe cestnej infraštruktúry zohľadniť migračné trasy zveri a zabezpečiť ich priechodnosť budovaním ekoduktov, podchodov a pod. V existujúcich diaľničných oplotených úsekoch je potrebné doplniť jednostranné lávky umožňujúce únik zveri, ktorá sa už dostala do oploteného priestoru diaľnice. Na vodných tokoch v blízkosti križovania s frekventovanou komunikáciou vybudovať prípadne chýbajúce brody. Potrebné je, aby sa pri projektovaní líniových stavieb tieto posudzovali aj z hľadiska priechodnosti líniových bariér pre zver, za účelom jednak bezpečnej migrácie zveri, ako aj eliminácii dopravných kolízií so zverou.

Odlákať zver od frekventovaných ciest a železničných tratí budovaním napájadiel, zakladaním ohryzových plôch, políčok a pod. v dostatočnej vzdialenosti od nich.

Zvýšiť povedomie poľnohospodárov o povinnostiach, ktoré im vyplývajú zo zákona o poľovníctve vo vzťahu k záchrane zveri pri poľnohospodárskych prácach. Vyžadovať od užívateľa poľovného revíru realizáciu opatrení na záchranu zveri pri vykonávaní poľnohospodárskych prác. Zintenzívniť kontrolnú činnosť orgánov štátnej správy, zameranú na plnenie týchto povinností. Vyžadovať dodržiavanie preventívnej spolupráce medzi užívateľmi poľovných pozemkov a užívateľmi poľovných revírov najmä v oblasti plánovania osevných postupov a budovania sezónnych a trvalých oplôtkov.

Zaviesť centrálnu evidenciu a štatistiku sledovania škôd spôsobených na zveri v dôsledku nesprávneho užívania poľnohospodárskych pozemkov.

Zvážiť možnosť využitia dronov s termovíziou na zabránenie vzniku škôd na zveri počas poľnohospodárskych prác so súhlasom obhospodarovateľa pozemku z prostriedkov poľovníckej samosprávy.

2.10. Poľovnícke plánovanie

Najmenšou územnou jednotkou poľovníckeho plánovania je poľovný revír. Na zjednotenie poľovníckeho hospodárenia v rámci väčších ucelených území sú vytvorené poľovné oblasti, v ktorých sa zver chová a obhospodaruje podľa jednotných kritérií a zásad. Pre jeleniu zver bolo vymedzených 34 poľovných oblastí s celkovou rozlohou 2 360 400 ha, pre srnčiu sa určilo 23 poľovných oblastí s rozlohou cca 703 700 ha a pre malú zver bolo určených 14 poľovných oblastí s celkovou rozlohou cca 946 000 ha. Bolo určených 22 poľovných lokalít pre danieliu zver s výmerou cca 214 900 ha a 15 poľovných lokalít pre mufloniu zver s výmerou cca 85 040 ha.

Plnenie plánov lovu raticovej zveri bolo v poľovníckej sezóne 2015/2016 na úrovni jelenia zver 96 %, danielia 94 %, muflonia 88 %, srnčia 94 % a diviacia 102 %. Zhruba v podobnej výške bolo aj plnenie plánu lovu v kategórii samíc, výnimkou je diviacia zver, u ktorej bol lov diviačic splnený len na 85 %. Celkovo však lov raticovej zveri v posledných desaťročiach stúpa. V porovnaní s rokom 1970 vzrástol lov jelenej zveri 4,2-násobne, srnčej 2,6-násobne, diviacej 15,4-násobne, danielnej 28,4-násobne a muflonej 23,7-násobne.

Príčiny neplnenia plánov sú rôzne a obvykle dochádza k ich kombinácii. Medzi ne patrí nesprávne zostavenie plánov chovu a lovu nezodpovedajúce skutočným stavom zveri, zlý prístup k obhospodarovaniu zveri v poľovných revíroch, v ktorých chov a lov daného druhu nie je plánovaný, zver sa v čase lovu vyskytuje v inom poľovnom revíri, odsúvanie lovu netrofejovej zveri až po skončení ruje a následne nedostatok času na splnenie plánu, dlhodobé nevhodné počasie, ako aj nevhodné obhospodarovanie poľnohospodárskych pozemkov v poľovnom revíri (veľké parcely monokultúr, pestovanie vysokých plodín v kontakte s lesom a pod.).

Základom poľovníckeho plánovania sú početné stavy zveri, a to NKS vyjadrujúce optimálny únosný stav zveri na konkrétnom území a spočítané JKS. Celá filozofia plánovania manažmentu zveri vychádza z JKS. Pritom určovanie JKS zveri je málo presné a spoľahlivé, či už z dôvodu sezónnych migrácií a koncentrácií zveri, ako aj toho, že sa určujú podľa poľovných revírov, často bez vzájomnej koordinácie medzi jednotlivými užívateľmi. Na získanie reálnych podkladov na správne plánovanie chovu a lovu zveri je potrebné výsledky sčítania zveri z jednotlivých revírov vzájomne medzi sebou

vyhodnotiť, na základe čoho je potom možné objektívnejšie a reálnejšie posúdiť výšku JKS zveri v celom chovateľskom celku a následne v poľovnej oblasti. Výsledkom má byť zrealizovanie poľovníckeho plánovania. Toto sa však doteraz nepodarilo dosiahnuť, najmä vinou laxného prístupu členov poradných zborov a chovateľských rád, ale aj nevyháňaním plnenia schválených plánov chovu a lovu raticovej zveri orgánmi štátnej správy.

Koncepcné zámery

Nevyhnutné je princípy veľkoplošného obhospodarovania zveri v požadovanom rozsahu a kvalite zaviesť do praxe. Je potrebné venovať poľovníckemu plánovaniu zvýšenú pozornosť, počnúc zisťovaním stavov zveri a končiac schválením plánov. Zároveň je potrebné vytvoriť v poľovných revíroch podmienky na dôsledné plnenie plánov chovu a lovu. Nevyhnutné je zvýšenie kontrolnej činnosti orgánov štátnej správy zameranej na plnenie schválených plánov.

Na dosiahnutie optimálnych stavov jednotlivých druhov zveri je potrebné prikročiť k zásadnej zmene plánovania manažmentu zveri, najmä raticovej, a objektívnemu určeniu jej stavov (početnosti). Na určenie NKS zveri na jednotlivých územných jednotkách (poľovný revír, chovateľský celok, poľovná oblasť) a na stanovovanie preliminárov lovu zveri sa navrhuje nasledovný postup:

- Pre každú poľovnú oblasť sú v koncepcii stanovené cieľové NKS jednotlivých druhov zveri – určené **deduktívne**. Okresné úrady v sídle kraja rozpišu cieľové NKS jednotlivých druhov raticovej zveri na chovateľské celky.
- V rámci každého poľovného revíru sa navrhnu NKS zveri podľa kritérií uvedených vo vykonávacom predpise. Uvádzajú sa tu rozpätia, v rámci ktorých sa môžeme pohybovať. Takto navrhnuté NKS v poľovných revíroch sa spočítajú za chovateľské celky a potom za poľovnú oblasť – **induktívna metóda**.
- Výsledky sa vzájomne porovnajú. Ak rozdiely v NKS podľa jednotlivých druhov zveri navrhnutých induktívnou metódou a NKS zveri príslušného chovateľského celku, resp. poľovnej oblasti stanovené deduktívnou metódou nepresahujú $\pm 5\%$, nie je potrebné robiť žiadne korekcie. Ak sú väčšie ako 5% , prikróči sa k úprave NKS zveri navrhnutých induktívnou metódou. Problém je v tom, že spravidla pôjde o odchýlku smerom hore.

Otázkou je, či stanovená možná odchýlka $\pm 5\%$ je veľa alebo málo pre všetky druhy zveri. Ukazuje sa, že pri jelenej, srnčej a diviáčej zveri by to mohlo tak zostať. Problémom je danielia a muflonia zver, kde sú rozdiely oveľa väčšie – tu by sa nemalo uvažovať so žiadnou odchýlkou.

Obdobný spôsob sa uplatní aj pri schvaľovaní lovu jednotlivých druhov raticovej zveri, ktorý sleduje zníženie JKS raticovej zveri tak, ako sa to uvádza v prílohách č. 3 a 5. V porovnaní s NKS zveri je tu rozdiel v tom, že JKS sa zisťujú každoročne spočítaním (kvalifikovaným odhadom) zveri, čiže môžu byť, a spravidla aj budú, v jednotlivých rokoch iné ako boli vybilancované v prvom roku, keď sa prikróčilo k ich redukcii so zámerom dostať sa do súladu s cieľovými NKS v roku 2030. Preto je potrebné každoročne bilanciu zopakovať a v nadväznosti na to stanoviť preliminár lovu jednotlivých druhov zveri. Pri kvalifikovanom odhade početnosti zveri a plánovaní lovu je treba prihliadať aj na dosiahnutý odstrel v predchádzajúcej sezóne. Nestačí lov len naplánovať, ale ho aj dôsledne realizovať. Preto ak sa plán lovu nesplní, treba v nasledujúcom roku urobiť v pláne lovu potrebné nápravné a kompenzačné opatrenia. Na každý revír treba založiť osobitnú kartotéku, v ktorej by sa do roku 2030 evidoval plán lovu jednotlivých druhov zveri a jeho plnenie, ako aj všetky vážnejšie nedostatky a vykonané nápravné opatrenia.

Ak sa takýmto spôsobom dosiahne súlad v každom chovateľskom celku, automaticky tomu bude tak aj v rámci poľovnej oblasti a za celé Slovensko. Samozrejme v rámci stanovenej odchýlky. S odstupom času, podľa toho, aké sú skúsenosti s chovom zveri, aké sú škody spôsobované zverou, prípadne aké sú nové poznatky výskumu, je možné urobiť revíziu NKS určených deduktívnou metódou, znížiť alebo zvýšiť cieľové NKS v poľovnej oblasti. V nadväznosti na to dať možnosť orgánom štátnej správy upravovať požadované stavy raticovej zveri, ako aj prelimináre odstrelu v určenom rozsahu. Ide o koncepcný či systémový prístup.

Vhodné je zjednotiť dĺžku obdobia, na ktorú sa uzatvára zmluva o užívaní poľovného revíru na 15 rokov bez ohľadu na poľovnú oblasť a v nadväznosti na to predĺžiť dobu, na ktorú sa vyhotovuje výhľadový plán poľovníckeho hospodárenia.

Zmeniť výpočet zveri podliehajúcej poľovníckemu plánovaniu tak, aby z raticovej zveri podliehala plánovaniu len zver jelenia, srnčia, diviacia, danielia, muflonia a kamzičia (kamzík vrchovský alpský).

Úhyn raticovej zveri nezapočítavať do plnenia plánu lovu, nakoľko úhyn je už pri plánovaní lovu zohľadnený v koeficiente prírastku. Pri plánovaní lovu je potrebné zohľadniť predpokladaný úbytok zveri spôsobený veľkými šelmami.

Právnu úpravou zjednodušiť postup pri vydávaní mimoriadnych povolení lovu zveri. Upraviť a zjednotiť postup riešenia situácií pri výskyte chorej alebo poranenej zveri na nepoľovných plochách. Nevyhnutné je vytvoriť účinný a efektívny systém kontroly poľovníckeho hospodárenia v poľovných revíroch.

Pri plánovaní lovu zveri a pri vydávaní mimoriadnych povolení lovu zveri je potrebné zohľadňovať aj záujmy ochrany prírody.

2.11. Ďalšie aktivity poľovníctva

2.11.1. Poľovnícka kynológia

Organizovaná kynológia na Slovensku je zastrešená Slovenskou kynologickou jednotou (ďalej len „SKJ“), ktorá zastupuje slovenskú kynológiu v medzinárodnej kynologickej organizácii Fédération Cynologique Internationale (FCI). SKJ zastrešuje záujmy kynológov na Slovensku, združuje organizácie zaoberajúce sa kynologickou činnosťou (Slovenský poľovnícky zväz, Únia kynologických klubov a Zväz športovej kynológie), vedie centrálny register chovateľských staníc, zabezpečuje vedenie plemennej knihy prostredníctvom svojich členských organizácií, zabezpečuje organizáciu výstav, zabezpečuje skúšky, menovanie a vzdelávanie rozhodcov pre posudzovanie exteriéru psov. Má patronát nad slovenskými národnými plemenami. SKJ zastupuje slovenskú kynológiu navonok ako celok.

Jedným z členom SKJ je aj Slovenský poľovnícky zväz (ďalej len „SPZ“). SPZ na úseku kynológie vytvára podmienky chovu čistokrvných plemien psov na realizáciu selekcie potrebnej na zvyšovanie výkonnosti psov poľovných plemien. Podieľa sa na organizovaní výcviku poľovných psov, organizácii skúšok poľovnej upotrebitelnosti, a tým aj na zabezpečovaní dostatočného počtu poľovne upotrebitelných psov v poľovných revíroch, na výchove, skúškach, menovaní a delegovaní kynologických rozhodcov na akcie SPZ, tvorbe skúšobných poriadkov a iných kynologických predpisov. Na základe poverenia SKJ vedie čiastkovú plemennú knihu pre plemená združené v kynologických kluboch zastrešených SPZ. Organizuje výstavy psov, skúšky psov poľovných, ovčiarskych a pracovných plemien, zabezpečuje výchovu kynologických rozhodcov pre posudzovanie exteriéru a výkonu psov, metodicky usmerňuje a koordinuje činnosť kynologických klubov a kynologickú činnosť organizačných zložiek SPZ, spolupracuje s ďalšími organizáciami zaoberajúcimi sa kynológiou.

Členom SPZ je (k 31.12.2016) 37 chovateľských a 11 športových, kynologicko-záujmových klubov. Z uvedených klubov je 24 chovateľských klubov, v ktorých sú zastrešené aj poľovné plemená, 13 klubov zastrešuje plemená bez možnosti využitia v poľovníctve (pracovné, pastierske a spoločenské).

SPZ na základe poverenia SKJ každoročne organizuje niekoľko medzinárodných výstav psov.

SPZ organizuje nasledovné vrcholové podujatia: pre plemená stavačov Memoriál Jozefa Kadleca a Memoriál Kolomana Slimáka, pre plemená duričov Memoriál Františka Sigeta a Memoriál Alojza Riška, pre plemená farbiarov Memoriál Fridricha Konráda a Celoštátne skúšky farbiarov o pohár SPZ, pre plemená brlohárov Medzinárodné skúšky v brlohárení a Medzinárodné duričské skúšky brlohárov.

Do roku 2009 bola poľovnícka kynológia organizovaná prostredníctvom SPZ. Zákomom NR SR číslo 274/2009 Z. z. o poľovníctve bola zriadená SPK. Jednou z úloh SPK je aj organizovať poľovnícku kynológiu a kontrolovať dodržiavanie predpisov na tomto úseku. SPK za účelom riadneho preskúšania poľovných psov a ich pripravenosti na používanie v poľovníckej praxi novelizovala skúšobné poriadky

pre skúšky poľovnej upotrebitelnosti psov a dňa 3.5.2013 schválila a následne vydala Kynologické predpisy SPK.

Organizovaním skúšok poľovnej upotrebitelnosti je poverená SPK, resp. jej organizačné zložky. Odborným orgánom poľovníckej kynológie je kynologická rada. Poľovnú upotrebitelnosť môžu získať psy aj na skúškach organizovaných chovateľskými a kynologickými klubmi SPZ, ak sa na nich skúšajú disciplíny v zmysle skúšobných poriadkov pre skúšky poľovnej upotrebitelnosti. Okrem toho sa na skúškach zisťujú vrodené vlohy psov, ktoré sú dôležitým činiteľom pri čistokrvnom chove psov. Počty predvádzaných psov sú viac-menej konštantné. Odzrkadľujú požiadavky užívateľov poľovných revírov podľa potreby na doplnenie stavov poľovných psov. Klesajúci trend je v používaní stavačov, stúpajúci naopak u plemien duričov. Tento vývoj reaguje aj na zmeny stavov zveri, nakoľko u malej zveri je pokles v počtoch lovu zveri a naopak, počty diviacej zveri majú stúpajúcu tendenciu.

Za účelom výcviku a skúšok poľovnej upotrebitelnosti psov sa zriaďujú zvernice na výcvik a skúšky poľovných psov, v ktorých sa chová len diviacia zver alebo líška na durenie diviacej zveri alebo brlohárenie. Diviacia zver sa chová priamo v týchto zverniciach. Chov líšok sa však vykonáva mimo týchto zariadení, väčšinou v intravilánoch obcí u fyzických osôb. Takýto chov však podlieha Vyhláske č. 143/2012 Z. z. o chove nebezpečných živočíchov a schvaľovaniu orgánom veterinárnej správy. Existujú však aj iné, neschválené zariadenia (podľa zák. č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti sa pokladajú za farmové chovy zveri), v ktorých sa vykonáva takáto činnosť, čo je v rozpore s uvedeným zákonom. Vo všeobecnosti nepoľovnícka verejnosť má nízky stupeň tolerancie k výcviku poľovných psov na živých zvieratách, čo by sa malo odraziť aj na stanovení záväzných pravidiel takéhoto výcviku.

SPZ na základe poverenia SKJ vedie čiastkovú plemennú knihu SPKP. V nej sa zapisujú najmä šteňatá plemien poľovných psov, ale aj všetky národné plemená. Momentálne plemenná kniha SPZ ročne zapisuje približne 900 vrhov, cca 4500 šteniat. Import je približne 400 jedincov a export približne 1000 jedincov každý rok. V poľovníckej kynológii z piatich národných plemien využívame tri plemená, a to slovenský kopov, slovenský hrubosrstý stavač a tatranský durič (je v procese šľachtenia). SPK a SPZ podporuje chov a šľachtenie národných plemien rôznymi stimulmi a benefitmi.

Koncepcné zámery

Zachovať postavenie poľovníckej kynológie ako neoddeliteľnej súčasti výkonu práva poľovníctva.

Organizovať skúšky poľovnej upotrebitelnosti v takom rozsahu, aby boli zabezpečené dostatočné počty poľovne upotrebitelných psov u užívateľov poľovných revírov pre používanie v poľovníckej praxi.

Podľa potreby aktualizovať skúšobné poriadky, rozširovať zbor rozhodcov pre posudzovanie skúšok poľovne upotrebitelných psov a zvyšovať jeho odbornú úroveň.

Vykonávať kontrolu priebehu skúšok poľovnej upotrebitelnosti psov a zvýšiť kontrolu používania psov na spoločných poľovačkách na malú a diviaciu zver.

Zabezpečiť, aby sa výcvik a skúšky v durení diviacej zveri, brlohárení vykonávali len v schválených zariadeniach podľa zákona o poľovníctve. Je potrebné právnym predpisom doriešiť možnosti chovu líšok na nepoľovnej ploche tak, aby neodporoval predpisom na úseku veterinárnej starostlivosti, resp. nepodliehal schvaľovaniu podľa tohto zákona. Taktiež je potrebné vypracovať právne záväzný spôsob vykonávania výcviku psov na živej zveri (výcvikový a skúšobný poriadok), aby sa predišlo utrpeniu zvierat, ktorému sa dá vyhnúť. Tieto opatrenia by mali byť súčasťou zjednodušeného projektu pri schvaľovaní zvernice na výcvik a skúšky poľovných psov.

Hľadať možnosti vytvorenia podmienok na výcvik poľovných psov majiteľov, ktorí nie sú členmi poľovníckych organizácií užívajúcich poľovný revír.

Priebežne aktualizovať centrálnu evidenciu poľovne upotrebitelných psov a formou fyzických kontrol psov zabezpečiť dodržiavanie stanovených počtov poľovne upotrebitelných psov u užívateľov poľovných revírov.

Nadalej spolupracovať s SPZ a chovateľskými klubmi SPZ pri zabezpečovaní produkcie dostatočného počtu šteniat plemien poľovných psov a organizovaní skúšok poľovne upotrebitelných psov chovateľskými klubmi.

Podporovať národné plemená tak nepriamo (prostredníctvom podpory plemennej knihy), ako aj priamo (úľavou na poplatkoch pri zápise šteniat do plemennej knihy, úľavou na poplatkoch pri účasti na skúškach a výstavách, hľadaním možností priamej finančnej podpory chovateľov národných plemien pri predvedení psa na skúškach a súťažiach). Zvážiť možnosť vytvorenia fondu na podporu chovu národných plemien z prostriedkov poľovníckej samosprávy alebo z národných podpôr.

2.11.2. Strelectvo

Organizáciu streleckej prípravy uchádzačov o poľovný lístok a praktické skúšky zo strelectva organizuje v zmysle streleckého poriadku SPK. SPK je členom Medzinárodnej asociácie poľovníckej a športovej streľby FITASC. Strelecké podujatia sa vykonávajú v zmysle schváleného termínového kalendára streleckých podujatí. Každoročne sa zúčastní rôznych streleckých podujatí vrátane kontrolných strelieb viac ako 20 000 členov SPK, držiteľov poľovných lístkov a zbrojných preukazov.

SPK má vyškolených vyše 1000 streleckých rozhodcov a inštruktorov. Organizuje kurzy a inštruktáže streleckých rozhodcov a inštruktorov na získanie základnej a rozšírenej kvalifikácie streleckého inštruktora a rozhodcu podľa potreby. V roku 2016 sa kurzu zúčastnilo 70 uchádzačov, ktorí splnili podmienky a bola im udelená kvalifikácia pre úroveň okresnú (69 osôb) a pre úroveň oblastnú (1 osoba).

Praktickej skúšky zo strelectva v brokových a guľových disciplínach sa zúčastňuje každý uchádzač o poľovný lístok (v roku 2016 to bolo 3680 osôb). Kontrolnej streľby sa každoročne v jednotlivých disciplínach zúčastňuje niekoľko tisíc držiteľov poľovných zbraní na Slovensku (v roku 2016 12 747 osôb).

Slovenskí poľovníci dosahujú významné regionálne, národné aj medzinárodné strelecké úspechy v brokových a guľových súťažných disciplínach. Pravidelne sa organizujú verejné strelecké súťaže a majstrovstvá OPK (okresná a oblastná, regionálna úroveň) a majstrovstvá SPK (celoštátna úroveň) ako aj majstrovstvá Slovenska v streľbe z loveckých historických palných zbraní. Najlepší strelci, reprezentanti SPK sa pravidelne zúčastňujú na majstrovstvách Európy v poľovníckom viacboji organizovaných pod záštitou FITASC. Plánovanie, vyhodnocovanie, evidencia a archivácia výsledkových listín zo streleckých podujatí je zabezpečovaná prostredníctvom Štatistického informačného systému SPK a cez digitalizované výstupy pre streleckú činnosť sú k dispozícii prehľady držiteľov majstrov streľby, držiteľov výkonnostných tried, ale aj platných streleckých rekordov.

Koncepčné zámery

Potrebné je vypracovať inventarizáciu a pasportizáciu schválených strelníc využívaných na poľovnícke strelectvo a navrhnuť koncepciu budovania a modernizácie strelníc na Slovensku.

Vypracovať zásady aktívnej spolupráce so Slovenským streleckým zväzom pri výchove mladších generácií strelcov a predložiť analýzu perspektív personálneho budovania slovenskej reprezentácie v poľovníckej streľbe.

Vypracovať etický kódex vlastníka poľovníckej zbrane.

2.11.3. Sokoliarstvo

Sokoliarstvo je viac ako 4 tisíc rokov starý spôsob lovu prostredníctvom poľovne upotrebitelných (špeciálne vycvičených) dravých vtákov, ktorý za tisícročia neprešiel takmer žiadnou zmenou. Na území Slovenska je sokoliarstvo preukázateľne vykonávané od 5. storočia a sokoliarske tradície u nás sú veľmi bohaté. Novodobé sokoliarstvo už zďaleka nie je len lovom za pomoci pernatých dravcov. Dnes je to hlavne ochrana dravcov a ich životného prostredia, je to biologická ochrana letísk a poľnohospodárskych plôch, historických pamiatok v intravilánoch miest, je to výučba, vzdelávanie, súčasť mnohých významných kultúrnych podujatí. Z aspektu vidieckych aktivít je to špecifická sokoliarska kultúra, či osobitý životný štýl. Vďaka sokoliarskym chovom sa do prírody vracia každoročne množstvo zachránených vzácných druhov dravcov, obetí rôznych kolízií a protiprávneho držania.

Počet sokoliarov na Slovensku predstavuje v posledných rokoch cca 250 členov a 50 kandidátov členstva ročne. Sokoliarstvo a držba dravcov a sov je zakotvená v právnych normách

na úseku poľovníctva, veterinárnej starostlivosti a ochrany prírody, je začlenené do štruktúr SPK a členská základňa vykazuje progresívny rast. Zúčastnení o členstvo v Slovenskom klube sokoliarov pri SPK (ďalej len „SKS“) absolvujú sokoliarsku skúšku, ktorú organizuje a vykonáva SKS alebo odbornú spôsobilosť získavajú v rámci výučby predmetu sokoliarstvo, ktorý sa na Slovensku vyučuje na školách všetkých stupňov – na Technickej univerzite vo Zvolene a Univerzite veterinárskeho lekárstva v Košiciach, štyroch stredných lesníckych školách a jednej základnej škole, čo je z aspektu sokoliarskeho vzdelávania svetový unikát. ZŠ a MŠ Maximiliána Hella v Štiavnických Baniach je prvou základnou školou na svete, kde sa vyučuje predmet sokoliarstvo. Spomedzi sokoliarsky vyspelých krajín máme jeden z najprepracovanejších systémov vzdelávania v sokoliarstve. Členskú základňu tvoria predovšetkým mladí ľudia, čo nie je vo svete bežné. Na Slovensku však nemáme učebnicu sokoliarstva, ktorú by bolo potrebné vydať spolu s audiovizuálnym výučbovým materiálom.

Sokoliarstvo je na Slovensku už 45 rokov legálnym spôsobom lovu. Svetovými poľovníckymi organizáciami CIC a FACE a medzinárodnou sokoliarskou asociáciou IAF sú uznávané iba tie sokoliarske kluby, ktoré majú vo svojich stanovách zakotvený lov pomocou dravých vtákov a sú v súlade s právnou úpravou lovu zveri v jednotlivých krajinách. SKS je od roku 1999 členom medzinárodnej sokoliarskej asociácie IAF.

SKS združuje členov, z ktorých prevažná väčšina okrem iných aktivít (odchov dravcov, vystúpenia s dravcami, biologická ochrana) prakticky pomocou dravcov loví. Slovenskí sokoliari sú považovaní za jedných z najlepších lovcov s orlami skalnými na svete a náš tradičný lov líšok orlami je svetovým unikátom. Lov s dravcami sa u nás praktizuje v prevažnej miere iba počas sokoliarskych stretnutí, ktoré sú usporadúvané SKS a pre prevažnú väčšinu sokoliarov je to jediná možnosť lovu s dravcom počas roku. Prenájom poľovných revírov na tieto sokoliarske lovy je finančne pomerne náročný a enormne zaťažuje rozpočet SKS, ktorého finančné zdroje sú tvorené iba z členských príspevkov. Na podporu a zachovanie praktického lovu s dravcami je potrebné hľadať aj iné finančné zdroje.

Koncepcné zámery

Na trvalú udržateľnosť súčasnej vysokej úrovne sokoliarstva na Slovensku je potrebné zachovať minimálne súčasný stav právnych noriem týkajúcich sa sokoliarstva a ich kontinuitu s právnymi normami Európskej únie

Vychádzajúc z histórie stavu a vývoja medzinárodného postavenia slovenského sokoliarstva je potrebné iniciovať a podporiť zápis sokoliarstva do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska. Slovenské sokoliarstvo spĺňa všetky podmienky aj na zápis do svetového zoznamu žijúceho dedičstva ľudstva organizácie UNESCO, v ktorom už susedné krajiny figurujú.

Podporiť vypracovanie a vydanie učebnice a audiovizuálneho výučbového materiálu predmetu sokoliarstvo.

Vypracovať metodiku finančnej podpory zveľaďovania poľovných revírov, ktorých užívatelia dlhodobo podporujú praktický výcvik sokoliarskych dravcov a individuálne, prípadne hromadné lovy sokoliarsky cvičenými dravcami (sokoliarske stretnutia).

2.11.4. Lovecká lukostreľba

Poľovanie lukom a šípmi patrí k najstarším poľovníckym technikám. Dnešná lovecká lukostreľba spája tradičné poľovnícke metódy s modernou poľovačkou. Vo svete je lov mechanickými zbraňami, ktoré sú na Slovensku zaradené medzi zbrane kategórie D (mechanická zbraň, ktorej napínacia sila je väčšia ako 150 N) veľmi rozšírený a obľúbený. Kinetická energia pri zasiahnutí cieľa (pri love lukom) mnohokrát predstihne aj výkonné palné zbrane. Za optimálnu vzdialenosť pre lov loveckým lukom považujeme vzdialenosť do 25 m a za maximálnu vzdialenosť sa považuje vzdialenosť do 35 m.

Moderná prax lovu s lukom a šípmi podlieha takým istým etickým zásadám a požiadavkám ako všetky iné lovecké metódy. Celosvetovo lov lukom praktizujú približne 4 milióny poľovníkov

pôsobiacich na všetkých kontinentoch. Lov lukom je vysoko etickou a zároveň veľmi účinnou a tradičnou metódou lovu, ktorá vyrovnáva šance lovca a lovenej zveri.

Lov lukom bol na Slovensku legalizovaný v r. 2009 tým, že v zákone o poľovníctve bol lov lukom s najnižšou napínacou hmotnosťou 220 N vo zverniciach vyňatý z kategórie zakázaných spôsobov lovu. S ohľadnutím sa na 8-ročnú históriu poľovania lukom na Slovensku nebol zaznamenaný a zdokumentovaný ani jeden prípad pytliactva lukom, aj napriek tomu, že to bol jeden z hlavných argumentov časti poľovníckej verejnosti pri rozhodovaní o povolení tejto metódy lovu na Slovensku. Za posledné 4 roky táto metóda lovu zaznamenala progresívny trend obľúbenosti u poľovníkov, informácie z viacerých zverníc uvádzajú medziročný nárast počtu slovenských poľovníkov, ktorý lovia lukom a užívatelia zverníc evidujú aj vyššiu návštevnosť poľovních hostí zo zahraničia, loviacich lukom. Počet slovenských poľovníkov pravidelne loviacich lukom sa odhaduje na 300 - 450, čo je zhruba 0,7 % z celkového počtu registrovaných poľovníkov na Slovensku. Aj keď ide o pomerne nízky podiel, vzhľadom na absenciu jednotnej metodiky vzdelávania poľovníkov zameraných na lov lukom a absenciu povinnosti získania odbornej spôsobilosti príslušnou skúškou je nevyhnutné podrobnejšie upraviť práva a povinnosti držiteľov poľovních lístkov loviacich lukom. Každá metóda lovu si vyžaduje správne pochopenie a použitie loveckej zbrane a ak má byť lov vykonaný eticky a v zmysle trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov, tak aj schopnosť používania luku v praktickom love je potrebné podmieniť úspešne absolvovanou odbornou skúškou. Vzhľadom na tento fakt, potreba komplexného riešenia vzdelávania poľovníkov loviacich lukom je maximálne aktuálna a potrebná. Je nevyhnutné pripraviť také legislatívne podmienky, ktoré vytvoria transparentný systém teoretickej a praktickej prípravy záujemcov o túto metódu lovu. S tým súvisí aj potreba prípravy vzdelávacích osnov a materiálov, ktoré budú poskytovať kompletné informácie o love lukom každému poľovníkovi, ktorý lov lukom uprednostní pred tradičným lovom palnými poľovníckymi zbraňami.

Koncepčné zámery

Je potrebné pripraviť komplexnú metodiku, obsahovú náplň a vzdelávanie v oblasti loveckej lukostreľby na Slovensku. Pripraviť také legislatívne úpravy, ktoré vytvoria základ transparentného systému teoretickej a praktickej prípravy záujemcov o loveckú lukostreľbu.

Upraviť poľovnícku legislatívu tak, aby bol umožnený lov lukom aj vo voľných poľovních revíroch. Zvážiť povolenie lovu pomocou kuše.

2.12. Práca s verejnosťou

K rozvoju poľovníckej kultúry prispieva okrem zveľaďovania tradícií a dodržiavania zásad etiky celý komplex osvetových aktivít od vedenia kroník poľovníckych kolektívov, cez oceňovanie zaslúžilých jednotlivcov a kolektívov až po realizáciu poľovníckych podujatí. Zákonná povinnosť užívateľov poľovních revírov každoročne predkladať trofeje ulovenej zveri na chovateľských prehliadkach, určených verejnosti, sa čoraz častejšie realizuje v spojení so sprievodnými konferenciami a seminármi. Práca s verejnosťou sa realizuje aj prostredníctvom akcií Jún - mesiac poľovníctva a ochrany prírody, celoslovenských slávností Dní sv. Huberta a ďalších poľovníckych dní v regiónoch Slovenska. Z hľadiska rozvoja národnej poľovníckej kultúry je veľmi dôležité organizovanie celoštátnej výstavy trofejí. Súčasťou poľovníckej kultúry sú kynologické, sokoliarske i strelecké podujatia, prispievajú k šíreniu dobrého mena poľovníctva. Dôležitá je práca s deťmi a mládežou, napríklad prostredníctvom krúžkov mladých priateľov poľovníctva. Poľovníci a lesníci organizujú pre deti a mládež množstvo podujatí, ako napr. Lesnícke dni, Stopami zveri, Lesy deťom, súťaž „Čo šepká les“, Detské dni sv. Huberta.

Prezentácia poľovníckej odbornej literatúry, beletrie, hudby, výtvarného prejavu s tematikou poľovníctva a prírody, poľovníckych fotografií, filmov je medzinárodnými poľovníckymi organizáciami hodnotená na Slovensku ako príkladná. Nadštandardnou ukážkou prejavu poľovníckej kultúry sú symboly národnej poľovníckej samosprávy, hymna, znak, zástava SPK, ale aj zriadenie Siene úcty a slávy poľovníctva na Slovensku v barokovej sýpke pri svätoantonskom kaštieli. K šíreniu poľovníckej

kultúry prispievajú i verejné súťaže lesničiarov, súťaže vo vábení jeleňov a ostatnej zveri, o najlepší poľovnícky nôž, o najkrajší poľovnícky šperk, poľovnícky klobúk. Čoraz viac sa pri šírení poľovníckej kultúry využíva internet - web stránky SPK a poľovníckych organizácií, portál Poľovnícka informačná databáza. K prezentácii poľovníckej kultúry prispievajú časopisy s poľovníckou tematikou. Osobitne je potrebné vyzdvihnúť mediálny prínos TV magazínu Halali. Prejavom poľovníckej kultúry je aj aktívna činnosť mnohých klubov, napr. Klubu histórie slovenského poľovníctva, Klubu slovenských trubačov, Klubu slovenských poľovníčok, Klubu vábičov.

Koncepčné zámery

Nepoľovnícka verejnosť často vystavuje poľovníctvo vysokému tlaku. Dôvodom je často nedostatočná komunikácia poľovníkov a nedostatočná prezentácia poľovníctva a s ním súvisiacich činností v printových a elektronických médiách. Činnosti, ako napr. práca s mládežou vo forme krúžkov mladých priateľov poľovníctva a ochrany prírody by sa mali zintenzívniť a prepojiť s aktivitami škôl v prírode (lesnícka pedagogika), aby sa zvýšil ich plošný rozsah z regionálnych aktivít na systematické celoplošné pôsobenie. Cílené, premyslené, dôveryhodne a zrozumiteľne prezentovanie poľovníctva širokej verejnosti bude kľúčovou úlohou k dosiahnutiu cieľa, ktorým bude historicky a právom uznávané a spoločensky cenené poľovníctvo.

Potrebné je zdokonaľiť prepojenie osvetových aktivít medzi poľovníckou samosprávou, organizáciami a inštitúciami, ktorých predmetom činnosti je poľovníctvo v akejkoľvek podobe (prax, výskum, štátny dozor). Zintenzívniť prácu s verejnosťou na všetkých úrovniach. Viac používať moderné spôsoby komunikácie pri reakciách na všetky podnety v médiách, s cieľom reálne vysvetliť účel a cieľ poľovníctva v súčasnosti a budúcnosti. Stanoviť princípy jednotnej komunikačnej stratégie. Zintenzívniť medzinárodnú spoluprácu v oblasti poľovníckej osvetu a prezentácie poľovníckej kultúry, rozvíjať spoluprácu s Kultúrnou divíziou CIC a pokračovať v budovaní expozície CIC v Palárikove. Vytvoriť Národný salón najlepších trofejí, ktorého súčasťou by bola aj sieň slávy osobností, ktoré najviac prispeli na rozvoj poľovníctva a lesníctva na Slovensku. Podporovať vysielanie relácie Halali vo verejnoprávnom RTVS, zvážiť možnosť vzniku vlastnej poľovníckej relácie SPK, prípadne vzniku vlastného TV kanálu s poľovníckou tematikou, rozvoj poľovníckeho múzejníctva a výstavníctva, najmä aktivity Múzea vo Sv. Antone a organizovanie výstav, odborných konferencií a prácu s mládežou na rozličných úrovniach. Zo strany poľovníckej samosprávy je potrebné zabezpečiť vydávanie časopisu a poľovníckeho magazínu s celoštátnou pôsobnosťou, ktorého úlohou by bolo aj zvýšenie odborných vedomostí širokej poľovníckej verejnosti.

Veľkú pozornosť venovať zvyšovaniu právneho vedomia poľovníckej aj nepoľovníckej verejnosti a prevencii a eliminácii pytliactva ako významného negatívneho faktoru.

Podporovať poľovnícke výstavníctvo a múzejníctvo pri prezentácii poľovníctva pred ostatnou verejnosťou, ale aj ako významné prvky rozvoja vidieka a agroturizmu. Podporovať plnenie poslania a aktivity, vrátane práce s deťmi, jediného celoslovenského poľovníckeho Múzea vo Svätom Antone v prospech prezentácie všetkých oblastí poľovníctva nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

2.13. Hospodárnosť a ekonomika poľovníctva, zužitkovanie diviny

Informácie o ekonomike poľovníctva, ktoré poskytujú užívatelia poľovních revírov v rámci poľovníckej štatistiky, sú málo vierohodné, naráža sa tu na neochotu jednotlivých subjektov podávať takéto informácie. Podľa údajov za rok 2015 (príloha č. 6) sa vo všetkých poľovních revíroch na nákladoch najviac podieľali materiálové náklady 39 %. Na výnosoch sa podieľa predaj diviny 40 %, iné príjmy 38 % a poplatkový odstrel 21 %. Hospodársky výsledok za Slovensko je plusový, ale režijné neštátne poľovné revíry a ostatné prenajaté revíry vykázali stratu.

Náklady v poľovníctve možno rozdeliť na osobné náklady poľovníka a na náklady užívateľa poľovného revíru. Osobné náklady poľovníka pozostávajú zo základných vstupných nákladov na získanie zákonom predpísanej kvalifikácie pre výkon práva poľovníctva, ktoré spočívajú v nákladoch na:

a M15 – Lesnícko - environmentálne a klimatické služby a ochrana lesov. V oboch prípadoch je možné vo vzťahu k poľovníctvu určiť ako pozitívne to, že jedným z ich cieľov je zachovanie biodiverzity území, s ktorými poľnohospodár, resp. lesník vstupuje do záväzku.

Koncepčné zámery

Za účelom zlepšenia hospodárenia a ekonomiky poľovníctva je potrebné podporiť využívanie existujúcich zdrojov a hľadať nové zdroje financovania, najmä pokiaľ ide o financovanie verejnoprospešných úloh poľovníctva.

K zlepšeniu ekonomickej situácie môže prispieť lepšie využívanie diviny, parohoviny a ďalších produktov, rozvoj poľovníckeho turizmu, vrátane poplatkového lovu zveri. Viac by sa mala na komerčné účely využívať chytená zver.

Je potrebné podporiť propagáciu konzumácie diviny nepoľovníckou verejnosťou, čo môže v konečnom dôsledku zlepšiť pohľad verejnosti na poľovníctvo, ale tiež zlepšiť ekonomiku poľovníctva a prispieť k zvýšeniu lovu zveri. V tejto oblasti je nevyhnutné poukazovať na divinu ako na ekologickú potravinu živočíšneho pôvodu vyprodukovanú a získanú ekologickým spôsobom a eticky, v prirodzenom domácom prostredí, s vysokou dietetickou a kulinárskou hodnotou. Divinu prezentovať ako potravinu známu svojou vysokou energetickou hodnotou a vysokým podielom bielkoviny v mäse. Patrí medzi dietetické potraviny, má nulový obsah cholesterolu a nezameniteľnú špecifickú chuť a vôňu. Divina je taktiež významným produktom, ktorého prezentácia napomáha pri úspešnom rozvoji vidieka a agroturizmu.

Treba využiť a podporiť jedinečnú možnosť uvádzať na trh mäso z voľne žijúcej zveri najkratšou možnou cestou, formou malých množstiev mäsa dodávaných konečnému spotrebiteľovi. MPRV SR bude podporovať aj možnosti distribúcie diviny v dvoch nových pripravovaných projektoch, ktorými sú národný potravinový katalóg a slovenské tržnice. Na to je potrebné podporovať povedomie poľovníkov o správnych spôsoboch manipulácie s divinou a zákonných podmienkach uvádzania mäsa na trh.

Je koncepčne želateľné zabezpečiť takú reguláciu podmienok užívania poľovních revírov, ktorá by zabránila zásadnej deformácii spočívajúcej v tom, že väčšina nákladov vynaložených užívateľom poľovníckeho revíru by bola tvorená odplatom za jeho užívanie. Ak má byť poľovníctvo činnosťou vo verejnom záujme, väčšina nákladov spojených s užívaním poľovníckeho revíru musí byť nasmerovaná na starostlivosť o zver a jej životné prostredie.

2.14. Veda a výskum, vzdelávanie

Poľovnícky výskum zabezpečujú viaceré inštitúcie: Národné lesnícke centrum vo Zvolene, Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum, Technická univerzita vo Zvolene, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach. Z dlhodobého hľadiska vzniká potreba vypracovať návrh priorít výskumu v oblasti poľovníctva. Pritom je potrebné vychádzať zo skutočnosti, že zver je významná súčasť prírodného prostredia a že pri jej obhospodarovaní sa musí brať zreteľ na ekologické väzby s inými zložkami prírodného prostredia. Tak v prírodných, ako aj v umelých ekosystémoch sa musí zachovať a podporovať biodiverzita, čo je predpoklad udržateľného rozvoja.

Poľovníctvo sa vyučuje na viacerých typoch stredných odborných škôl. Z univerzít sa poľovníctvo vyučuje na Technickej univerzite vo Zvolene, Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre a na Univerzite veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach. Významným zdrojom vysokoškolsky vzdelaných poľovníckych špecialistov je Lesnícka fakulta Technickej univerzity vo Zvolene, kde sa v rámci samostatného odboru štúdia Aplikovaná zoológia a poľovníctvo pripravujú absolventi na všetkých troch stupňoch vysokoškolského vzdelávania.

SPK zabezpečuje teoretickú a praktickú prípravu, skúšky a celoživotné vzdelávanie pre držiteľov poľovníckych lístkov, kynologických a streleckých inštruktorov, prednášateľov a skúšobných

komisárov pre skúšky uchádzačov o poľovný lístok, ako aj pre členov obvodných hodnotiteľských komisií trofejí ulovenej zveri.

Vzdelávanie v oblasti zvyšovania zdravotnej bezpečnosti, hygieny a kvality diviny vykonáva Štátna veterinárna a potravinová správa SR.

Koncepčné zámery

Je potrebné podporovať výskumnú činnosť v poľovníctve. Garantom výskumnej činnosti za malú zver by mala byť Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, za raticovú Technická univerzita vo Zvolene a za oblasť starostlivosti a prevencie chorôb Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach. Na podporu výskumu je potrebné hľadať nové zdroje financovania.

Nevyhnutné je zabezpečiť podmienky pre praktickú výučbu predmetu poľovníctvo na školách formou priameho užívania poľovných revírov školami (vysoké školy) alebo vytvorením podmienok v poľovných revíroch obhospodarovaných štátnymi organizáciami lesného hospodárstva alebo vysokými školami, prípadne priamym užívaním poľovného revíru (stredné školy).

Vzhľadom na potrebu reagovať na zmeny chápania úlohy poľovníctva v modernej spoločnosti je nevyhnutné vykonávať celoplošné školenia na aktuálnu tému, na zvyšovanie odbornej spôsobilosti osôb na všetkých úrovniach riadenia poľovníctva (poľovníckych hospodárov, členov poradných zborov, chovateľských rád, pracovníkov štátnej správy poľovníctva atď.).

2.15. Slovenské poľovníctvo v medzinárodnom kontexte

Medzinárodná spolupráca a vytvorenie tzv. siete medzinárodnej komunikácie medzi jednotlivými krajinami je základným predpokladom obhajoby princípov moderného poľovníctva tretieho tisícročia. Účasť volených zástupcov slovenskej poľovníckej samosprávy v komisiách a orgánoch CIC, FACE, FCI, FITASC a IAF zabezpečuje rast autority Slovenska v medzinárodnom meradle.

SPK prostredníctvom svojich organizačných zložiek dlhodobo rozvíja cezhraničnú spoluprácu s poľovníckymi organizáciami susedných štátov vo forme organizácie spoločných odborných a spoločenských podujatí a projektov.

Je nevyhnutné sledovať vývoj, reagovať na nové medzinárodné organizácie, konvencie, deklarácie a dohovory, uzatvárať nové – obojstranne prospešné dohovory o spolupráci s inými krajinami a medzinárodnými a národnými poľovníckymi organizáciami. Odporúča sa zapájať sa do aktivít iných štátov, medzinárodných organizácií, najmä v rámci EU a aktívne prenášať informácie, poznatky a argumenty pri obhajobe práv a právom chránených záujmov poľovníctva.

3. Strategické ciele poľovníctva a opatrenia na ich dosiahnutie

Hlavný strategický cieľ

Zabezpečenie trvalo udržateľného, racionálneho a cieľavedomého obhospodarovania a využívania všetkých druhov voľne žijúcej zveri ako prírodného bohatstva a súčasti prírodných ekosystémov

Strategický cieľ č. 3.1.

Dosiahnutie optimálnej sociálnej štruktúry populácií raticovej zveri, zníženie početných stavov na úroveň podľa prílohy č. 3, ochrana poľnohospodárskej a lesnej výroby pred škodami spôsobenými zverou

Opatrenie č. 3.1.1.

Vypracovať metodiku sčítavania jednotlivých druhov zveri za účelom získania relevantných údajov o skutočných stavoch zveri. Zmeniť postupy v poľovníckom plánovaní tak, aby plány zodpovedali realite. Prehodnotiť a zmeniť výpočet zveri podliehajúcej poľovníckemu plánovaniu.

zodpovedný: MPRV SR

termín: pri novelizácii zákona č. 274/2009 Z. z. a vyhlášky MP SR č. 344/2009 Z. z.

Opatrenie č. 3.1.2.

Stanoviť jasné pravidlá prikrmovania zveri a vnaďenia diviacej zveri, používania jednotlivých krmív, miesta a času prikrmovania. Zakázať akýkoľvek iný prísun potravy do poľovných revírov.

zodpovedný: MPRV SR

termín: pri novelizácii zákona č. 274/2009 Z. z. a vyhlášky MP SR č. 344/2009 Z. z.

Opatrenie č. 3.1.3.

Zintenzívniť činnosť poradných zborov a chovateľských rád, zapojiť do procesu posudzovania poľovníckych plánov aj ďalšie dotknuté skupiny.

zodpovedný: okresné úrady a okresné úrady v sídle kraja

termín: od najbližšej poľovníckej sezóny

Opatrenie č. 3.1.4.

Zvýšiť kontrolnú činnosť orgánov štátnej správy zameranú na plnenie plánov poľovníckeho hospodárenia, kontrolu prikrmovania a vnaďenia zveri a na kontrolu používania poľovne upotrebiteľných psov. V prípade porušenia povinností pristúpiť k udeleniu sankcií. Upraviť výšku sankcií.

zodpovedný: MPRV SR, okresné úrady a okresné úrady v sídle kraja

termín: ihneď

Opatrenie č. 3.1.5.

Zaviesť kontrolné mechanizmy na kontrolu lovu netrofejovej raticovej zveri

zodpovedný: MPRV SR

termín: pri novelizácii zákona č. 274/2009 Z. z. a vyhlášky MP SR č. 344/2009 Z. z.

Strategický cieľ č. 3.2.

Zvýšenie početných stavov malej zveri a zlepšenie jej životného prostredia

Opatrenie č. 3.2.1.

Prijať opatrenia na ekologizáciu poľnohospodárstva a zlepšenie životného prostredia zveri v poľnohospodárskej krajine.

zodpovedný: MPRV SR

termín: pri novelizácii zákona č. 274/2009 Z. z. a predpisov na úseku poľnohospodárstva

Opatrenie č. 3.2.2.

Zintenzívniť kontrolnú činnosť zameranú na plnenie povinností zo strany poľnohospodárov a poľovníkov vo vzťahu k záchrane zveri pri vykonávaní poľnohospodárskych prác.

zodpovedný: okresné úrady a okresné úrady v sídle kraja, MPRV SR

termín: ihneď

Opatrenie č. 3.2.3.

Zintenzívniť lov tých druhov zveri s určenou dobou lovu, ktoré škodia malej zveri v poľovných oblastiach s chovom malej zveri

zodpovedný: SPK, užívatelia poľovných revírov
termín: ihneď

Opatrenie č. 3.2.4.

Zaviesť povinnosť evidencie a štatistického sledovania škôd spôsobených na zveri v dôsledku nesprávneho užívania poľnohospodárskych pozemkov.

zodpovedný: MPRV SR

termín: pri novelizácii zákona č. 274/2009 Z. z., vyhlášky MP SR č. 344/2009 Z. z. a aktualizácii štatistického výkazu Poľov (MPRV SR) 12-01

Strategický cieľ č. 3.3.

Dosiahnutie a udržanie primeranej početnosti ostatných druhov zveri, zlepšenie životného prostredia zveri

Opatrenie č. 3.3.1.

Podrobne upraviť spôsob zisťovania stavov veľkých šeliem a vyhodnocovania zistených údajov, rozšíriť okruh zisťovaných údajov a zaviesť podrobnú evidenciu strhnutej zveri za účelom zisťovania potravných nárokov veľkých šeliem, ich rozšírenia a početnosti.

zodpovedný: MPRV SR

termín: pri novelizácii zákona č. 274/2009 Z. z. a vyhlášky MP SR č. 344/2009 Z. z.

Opatrenie č. 3.3.2.

Zvýšiť informovanosť užívateľov poľovných revírov o povinnostiach týkajúcich sa invázných druhov zveri a zintenzívniť lov.

zodpovedný: MPRV SR, okresné úrady, SPK

termín: ihneď

Opatrenie č. 3.3.3.

Zakázať vnaďenie diviačej zveri v lokalitách s výskytom tetra hlucháňa.

zodpovedný: MPRV SR

termín: pri novelizácii zákona č. 274/2009 Z. z. a vyhlášky MP SR č. 344/2009 Z. z.

Strategický cieľ č. 3.4.

Vytvorenie vhodných podmienok pre poľovnícke obhospodarovanie zveri a dosiahnutie strategických cieľov 3.1. až 3.3.

Opatrenie č. 3.4.1.

Vykonať celoštátny audit súčasných hraníc poľovných revírov, analyzovať existujúce poľovné revíry, ich veľkosť, súvislosť, existujúce bariéry pre zver. Právnym predpisom upraviť postup, ako sa vysporiadať s existenciou poľovných revírov, ktoré už nespĺňajú podmienky platné v čase ich uznania. Legislatívne umožniť zmenu hranice poľovného revíru z dôvodu straty súvislosti poľovných pozemkov a sprísniť podmienky uznávania samostatných bažantníc.

zodpovedný: MPRV SR

termín: pri novelizácii zákona č. 274/2009 Z. z.

Opatrenie č. 3.4.2.

Zjednodušiť a spresniť definíciu nepoľovných plôch. Vylúčiť možnosť bezdôvodného vyhlasovania poľovných pozemkov na nepoľovné plochy a zabezpečiť, aby všetky pozemky, ktoré majú charakter poľovných pozemkov (najmä lesné pozemky a poľnohospodárske pozemky) boli riadne poľovnícky obhospodarované.

zodpovedný: MPRV SR

termín: pri novelizácii zákona č. 274/2009 Z. z.

Opatrenie č. 3.4.3.

Vo vzťahu k užívaniu poľovných revírov zabezpečiť, aby poľovníctvo naďalej zostalo a rozvíjalo sa ako tradičná súčasť života na vidieku. Pri poľovných revíroch s prevahou poľovných pozemkov vo vlastníctve štátu vytvoriť transparentný systém rozhodovania o ich užívaní a stanoviť kritériá pri výbere užívateľa poľovného revíru tak, aby cena nebola jediným kritériom. Pri poľovných revíroch s prevahou poľovných pozemkov vo vlastníctve neštátnych vlastníkov sa správcovia poľovných pozemkov vo vlastníctve štátu priklonia k vôli väčšiny neštátnych vlastníkov. Vytvoriť sieť poľovných revírov, ktoré zostanú v užívaní štátu. Zjednotiť dĺžku doby prenájmu poľovných revírov na 15 rokov.

zodpovedný: MPRV SR

termín: pri novelizácii zákona č. 274/2009 Z. z.

Opatrenie č. 3.4.4.

Legislatívne zdefinovať génové základne, stanoviť kritériá a postup ich tvorby zo susediacich poľovných revírov, stanoviť dobu nájmu v génových základniach minimálne na 20 rokov. Zaviesť poľovníckeho koordinátora, ktorý bude vykonávať funkciu poľovníckeho hospodára v poľovných revíroch tvoriacich génovú základňu.

zodpovedný: MPRV SR

termín: pri novelizácii zákona č. 274/2009 Z. z..

Opatrenie č. 3.4.5.

Podrobne a jednoznačne upraviť postup vlastníkov pri rozhodovaní o užívaní poľovného revíru a postup orgánov štátnej správy pri evidencii zmluvy. Zaviesť povinnosť aktualizácie výmery poľovného revíru a vlastníckych vzťahov v čase uzatvárania zmluvy o užívaní poľovného revíru. Stanoviť zoznam zásadných povinností, ktorých nesplnenie je dôvodom k okamžitému zrušeniu zmluvy o užívaní poľovného revíru.

zodpovedný: MPRV SR

termín: pri novelizácii zákona č. 274/2009 Z. z..

Strategický cieľ č. 3.5.

Zvýšenie odbornosti na všetkých stupňoch riadenia poľovníctva (štátna správa, samospráva, poľovnícky hospodár) a posilnenie štátneho dozoru v poľovníctve, eliminácia porušovania všeobecne záväzných predpisov v poľovníctve.

Opatrenie č. 3.5.1.

Personálne posilniť a zastabilizovať výkon štátnej správy poľovníctva, zvýšiť odbornosť riadenia poľovníctva na všetkých úrovniach štátnej správy aj národnej poľovníckej samosprávy.

zodpovedný: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky a MPRV SR, SPK

termín: priebežne

Opatrenie č. 3.5.2.

Posilniť postavenie poľovníckeho hospodára a zvyšovať jeho odbornosť zavedením pravidelného povinného preškoľovania.

zodpovedný: MPRV SR

termín: pri novelizácii zákona č. 274/2009 Z. z..

Opatrenie č. 3.5.3.

Zintenzívniť kontrolnú činnosť v poľovníctve, umožniť účasť zástupcu SPK na štátnom dozore. Dôsledne riešiť každé neplnenie povinností a porušenie právnych predpisov.

zodpovedný: okresné úrady, okresné úrady v sídle kraja, MPRV SR, SPK

termín: priebežne

Opatrenie č. 3.5.4.

Zabezpečiť priebežnú aktualizáciu a modernizáciu celoživotného vzdelávania v poľovníctve na báze dobrovoľnosti.

zodpovedný: MPRV SR, SPK

termín: priebežne

Opatrenie č.3.5.5.

Posúdiť možnosť profesionalizácie funkcie poľovníckeho hospodára zo zdrojov užívateľov poľovních revírov a SPK.

zodpovedný: MPRV SR, SPK

termín: priebežne

Opatrenie č.3.5.6.

Aktivizovať pôsobenie inštitútu poľovníckej stráže v teréne.

zodpovedný: SPK

termín: priebežne

Strategický cieľ č. 3.6.

Zabezpečenie ochrany zdravia a bezpečnosti obyvateľov v súvislosti so zverou a s výkonom práva poľovníctva

Opatrenie č. 3.6.1.

Upraviť postup a kompetencie jednotlivých orgánov a organizácií pri riešení výskytu zveri na nepoľovních plochách.

zodpovedný: MPRV SR

termín: pri novelizácii zákona č. 274/2009 Z. z.

Opatrenie č. 3.6.2.

Zaviesť opatrenia na zabezpečenie bezpečnosti verejnosti pri voľnočasových aktivitách v prírode v súvislosti s realizáciou lovu zveri tak, aby bol zároveň umožnený lov zveri v potrebnom rozsahu.

zodpovedný: MPRV SR

termín: pri novelizácii zákona č. 274/2009 Z. z.

Opatrenie č. 3.6.3.

Realizovať zverozdravotné opatrenia, podporovať monitoring výskytu chorôb zveri

zodpovedný: SPK, užívatelia poľovných revírov

termín: priebežne

Strategický cieľ č. 3.7.

Zlepšiť vnímanie poľovníctva nepoľovníckou verejnosťou

Opatrenie č. 3.7.1.

Poľovníctvo charakterizovať, propagovať a právne definovať ako súhrn činností vykonávaných vo verejnom záujme, zameraných na trvalo udržateľné, racionálne, cieľavedomé obhospodarovania a využívanie voľne žijúcej zveri ako prírodného bohatstva a súčasť prírodných ekosystémov, súčasť kultúrneho dedičstva, tvorby a ochrany životného prostredia.

zodpovedný: MPRV SR, SPK

termín: priebežne

Opatrenie č. 3.7.2.

Realizovať aktivity na zlepšenie postavenia poľovníctva v očiach nepoľovníckej verejnosti. Podporovať prácu s mládežou. Rozvíjať aktivity súvisiace s poľovníctvom (poľovnícka kynológia, sokoliarstvo, strelectvo, trubači a pod.) a priblížiť ich nepoľovníckej verejnosti. Charakterizovať princípy a ciele jednotnej komunikačnej stratégie.

zodpovedný: MPRV SR, SPK

termín: priebežne

Opatrenie č. 3.7.3.

Realizovať opatrenia na elimináciu nelegálneho lovu zveri, neoprávneného zberu zhodov parožia, vyrušovania zveri najmä v čase núdze a kladenia mláďat, ako aj správania, ktoré je v rozpore s poľovníckou etikou.

zodpovedný: MPRV SR, SPK, užívatelia poľovných revírov

termín: priebežne